

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA EKONOMICKÁ

Bakalářská práce

**Volnočasové chování středoškolské mládeže na
příkladu města Most**

**Leisure behaviour of high school teenagers on an
example of the city Most**

Lucie Šedivá

Plzeň 2012

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma

„Volnočasové chování středoškolské mládeže na příkladu města Most“

vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucího bakalářské práce za použití pramenů uvedených v příložené bibliografii.

V Plzni, dne

.....

podpis autora

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla předně poděkovat doc. RNDr. Jiřímu Ježkovi, Ph.D., za poskytnuté konzultace a odborné rady, kterými přispěl k vypracování této bakalářské práce. Dále děkuji Mgr. Daniele Ferenzové a Ing. Simoně Paďourkové za to, že mi umožnily přístup ke studentům z Obchodní akademie Most a Střední zdravotnické školy Most. A v neposlední řadě patří velké poděkování všem studentům za ochotné vyplnění dotazníků.

OBSAH

ÚVOD	6
1 CÍL A METODIKA PRÁCE	8
2 VOLNÝ ČAS	9
2.1 Pojem volný čas.....	9
2.2 Volný čas mládeže.....	10
2.3 Volnočasové aktivity.....	12
2.3.1 Odpočinkové činnosti	14
2.3.2 Rekreační činnosti	15
2.3.3 Zájmové činnosti	15
2.3.4 Sebeobslužné a veřejně prospěšné činnosti	17
2.3.5 Příprava na vyučování	18
3 STŘEDOŠKOLSKÁ MLÁDEŽ	19
3.1 Adolescenti.....	19
3.2 Hodnotový systém mládeže.....	21
3.3 Sociálně patologické jevy.....	22
3.4 Média v životě mládeže.....	24
4 CHARAKTERISTIKA MĚSTA MOST	26
4.1 Nabídka volnočasových aktivit v Mostě	26
5 VÝZKUM VOLNOČASOVÉHO CHOVÁNÍ MLÁDEŽE	29
5.1 Hodnotový systém mládeže.....	30
5.2 Představa středoškoláků o volném čase	31
5.3 Místo a způsob trávení volného času.....	32
5.4 Aktivity středoškoláků ve volném čase.....	37
5.5 Hodnocení možností trávení volného času v Mostě.....	48
ZÁVĚR	52
SEZNAM TABULEK	54
SEZNAM GRAFŮ	55
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	56
SEZNAM PŘÍLOH	58

ÚVOD

Tématem mé bakalářské práce je „Volnočasové chování středoškolské mládeže na příkladu města Most“. Když jsem si vybírala tuto práci, dobře jsem si uvědomovala, že jsem sama ještě nedávno byla středoškolákem. Vybavuji si téměř vše, co se odehrálo v mém životě během tohoto období a můžu říci, že ho považuji za zatím nejlepší období mého života. Přechod ze základní na střední školu je takovým počátečním zkušebním vstupem do světa dospělých. Mladý jedinec mění školní prostředí a dostává se tak do kolektivu nových lidí. Je do něj vkládána větší důvěra ze strany dospělých, ale zároveň je zatěžován větší zodpovědností. Tato změna je zpočátku velmi šokující, ale poté se mladí jedinci rychle přizpůsobí. V průběhu tohoto středoškolského období začínají také rozumně uvažovat o svém povolání a postupně si vytváří celkovou představu o svém budoucím životě. Takto bych lehce shrnula pocity středoškoláků, které jsem měla i já.

Cílem mé práce je analyzovat volnočasové chování středoškoláků. Právě jedinci v tomto věkovém období si začínají uvědomovat, co je pro ně opravdu důležité a svůj volný čas se snaží naplňovat podle svých představ. Bohužel i mládež se setkává s mnoha problémy ve svém životě. Představy o volném čase jsou u každého jedince individuální a každý tak reaguje na tyto problémy jiným způsobem. Ať už to jsou problémy vzniklé v rodině, škole, partě či jen mezi vrstevníky, mohou se projevovat prostřednictvím nežádoucích jevů. Celkově pak dochází k negativnímu dopadu na celou společnost, která počítá v budoucnosti s efektivitou a produktivitou této mládeže. Proto je velice důležité mládež i v tomto věku určitým způsobem ovlivňovat a usilovat o to, aby svůj volný čas naplňovali kvalitně, a to pomocí volnočasových aktivit.

Práce se v teoretické části zabývá především objasněním problematiky chování mládeže ve volném čase. Každý jistě sám dokáže vysvětlit význam volného času. Přesto je vhodné v úvodu upřesnit tento pojem na základě odborné literatury a informovat o faktorech, které pomáhají volný čas rozvíjet. Další část práce je zaměřena na mladé jedince, jejich eventuelní překážky při trávení volného času a volnočasové aktivity, prostřednictvím kterých se volný čas vyplňuje. Druhá kapitola se již zaměřuje na mládež v adolescentním věku. Nejprve upřesňuje jejich charakteristické znaky a poté se zabývá systémem hodnot těchto mladých jedinců. Větší pozornost je věnována nežádoucím vlivům a mediálním volnočasovým aktivitám.

V praktické části nejprve krátce charakterizují město Most a uvedu některé možnosti, jak trávit volný čas v Mostě. Následně budu na základě dotazníkového šetření analyzovat chování středoškolské mládeže ve volném čase. Zjištěné výsledky jsou pro lepší interpretaci znázorněny pomocí grafů a tabulek. Dozvíme se tak, co považují středoškolští studenti v životě za nejdůležitější, jakou mají představu o svém volném čase, jakým způsobem a kde tráví zejména svůj volný čas, jaké volnočasové aktivity realizují a v neposlední řadě jak hodnotí nabídku volnočasového vyžití ve městě Most.

V závěru práce se pak budu snažit obecně shrnout poznatky získané na základě tohoto výzkumu.

1 CÍL A METODIKA PRÁCE

Cílem práce je na základě empirického dotazníkového šetření provést analýzu volnočasového chování středoškolské mládeže. K tomuto výzkumu byli vybráni studenti středních škol v Mostě. Při psaní jsem se řídila pokyny uvedenými v publikaci „Metodika k vypracování bakalářské a diplomové práce“, jejímž autorem je doc. PaedDr. Ludvík Eger, CSc.

Na základě studia nejrůznějších odborných knih a materiálů, týkajících se nebo souvisejících s problematikou volného času byl sestaven dotazník, který je součástí této práce, viz příloha C. Při tvorbě dotazníku byly brány v úvahu případné existující rozdíly mezi trávením volného času během pracovního dne, kdy žáci chodí do školy a během víkendu. Dalšími faktory, které by mohly ovlivňovat volný čas a způsob jeho trávení jsou pohlaví, věk a finanční možnosti studentů. Dotazník obsahoval všechny tři základní typy otázek - otevřené, uzavřené a polootevřené. Vzhledem k tomu, že byly použity otevřené a polootevřené otázky, budou muset být jednotlivé odpovědi dotazovaných žáků kategorizovány. Převážně však byly v dotaznících použity uzavřené otázky, které umožňují snadnější vyhodnocování.

Na základě seznamu středních škol v Mostě jsem se snažila vybrat školy tak, aby byl podíl chlapců a dívek vyrovnaný. Výzkum jsem původně měla provádět na třech středních školách. Bohužel z důvodu špatné komunikace jsem dotazníkové šetření nemohla uskutečnit na Střední průmyslové škole, kde převládá podíl chlapců. Pro projekt bakalářské práce byl umožněn přístup k žákům prvních až třetích ročníků dvou středních škol v Mostě, a to Střední zdravotnické školy a Obchodní akademie.

Dotazování probíhalo hromadně. Žákům byl na začátku hodiny rozdán dotazník, pro jehož vyplnění měli zhruba 10 minut. Před vyplněním byli dotazovaní žáci seznámeni se způsobem označování odpovědí. V případě, že nebylo uvedeno jinak, bylo možné u každé otázky označit jen jednu odpověď.

Po získání vyplněných dotazníků bylo možné přistoupit k jejich vyhodnocování. Při kontrole vyplněných dotazníků byly vyřazeny ty, které byly neúplné a nesmyslné. K analyzování volnočasového chování žáků na středních školách bylo použito celkem 170 dotazníků. Zjištěné výsledky byly zobrazeny v grafech a tabulkách pomocí MS Office Excel a následně interpretovány.

2 VOLNÝ ČAS

2.1 Pojem volný čas

K vysvětlení pojmu volný čas neexistuje přesná a všemi přejímaná definice. První vymezení volného času pochází již z období starověku, kdy volný čas sloužil ke čtení veršů a poslouchání hudby. Ve středověku byl volný čas chápán jako doba, která je věnovaná rozjímání a modlení, ale také už různým zábavám a hrám. Teprve v průběhu 19. a zejména 20. století došlo ke skutečnému rozšíření a zhodnocení volného času, který se tak stal významnou dimenzí každého lidského života. Významný francouzský sociolog volného času Joffre Dumazedier definuje volný čas jako jen určitou část mimopracovní doby, do které dále patří osobní potřeby a povinnosti, především biologické potřeby a rodinné povinnosti. Obecně lze volný čas popsat jako čas, kdy člověk nevykonává činnosti pod tlakem závazků, jež vyplývají z jeho sociálních rolí, především z dělby práce a nutnosti zachovat a rozvíjet svůj život, ale naopak vykonává činnosti, které si sám vybere. Tyto činnosti dělá dobrovolně a rád, přinášejí mu pocit uspokojení a uvolnění. (Nahrstedt, 1972)

Do volného času se běžně zahrnují zájmové činnosti, odpočinek, rekreace, zábava, zájmové vzdělávání, dobrovolná společensky prospěšná činnost i časové ztráty s těmito činnostmi spojené. Dá se v podstatě říci, že je to čas, který má člověk po splnění všech jeho povinností. Tyto povinnosti mohou představovat práci a činnosti související s prací, domácí povinnosti, ale také činnosti zabezpečující biologickou existenci člověka (jídlo, spánek, hygiena, zdravotní péče). Není však vyloučeno, že si lidé z těchto činností nemohou vytvořit svého koníčka. (Pávková, 2008)

Předpokladem rozvoje volného času je především růst jeho rozsahu. Jednou z příčin rozšiřování volného času bylo zkracování pracovní doby u dospělých a hlavně jejího odstraňování u dětí a mladistvých. Zkracování doby námezdní práce umožnilo přeměnu významné části života jedinců z času nutnosti a podřízenosti v čas, který mohou naplňovat na základě vlastní volby a dobrovolné účasti. Z dlouhodobého hlediska však vývoj pracovní doby neprobíhal jednostranně, protože v některých etapách vývoje pracovní doby docházelo dokonce k jejímu prodlužování. V 50. a 60. letech 20. století došlo k postupnému zkrácení pracovního týdnu na pětidenní. Volný čas se začal více rozšiřovat mezi dospělé i mladistvé příslušníky společnosti, výrazně se demokratizoval a poskytl nové možnosti svobodného rozhodování. Volný čas ovlivňují

těž demografické změny. Dosavadní i předpokládaný růst světové populace přináší větší různorodost volnočasových potřeb, zájmů, aktivit a institucí jednotlivců, skupin i celých generací. (Hofbauer, 2004)

V současné době má na hromadění celkového objemu volného času do určitého územního a sociálního prostoru podstatný vliv růst počtu obyvatel žijících ve městech. Život ve městech různé velikosti a sociálního profilu má společné rysy. Mladým jedincům umožňuje neformální individuální i společné zájmové nebo veřejně prospěšné činnosti a při volnočasových aktivitách, které organizují různé instituce, se mohou setkávat a navazovat kontakty s mnoha vrstevníky i příslušníky starších generací, jimiž mohou být chráněny před zdravotními, bezpečnostními, sociálními a výchovnými riziky. Zároveň je však město prostředím, ve kterém převažuje anonymita a odtažitost sociálních vztahů, někdy též nezávaznost a neodpovědnost vzhledem k sobě i svému okolí a projevují se sociálně patologické jevy. Celkový počet obyvatel na vesnicích klesá, proto na některých místech zanikají kulturní zařízení nebo školy, které tradičně představovaly činitel rozvoje obce. Současně s touto změnou roste mobilita místních dětí a mladých lidí. Mají možnost podílet se na volnočasových aktivitách mimo bydliště. Na vesnici však dále přetrvávají některé tradiční způsoby pasivního trávení volného času. I když se rozdíl mezi městskou a venkovskou populací postupně zmenšují, zůstává získávání dětí a mladých jedinců na vesnici pro kvalitnější využívání volného času náročným úkolem. (Hofbauer, 2004)

2.2 Volný čas mládeže

Na problematiku volného času mládeže je možné se dívat z různých pohledů. (Pávková, 2008)

Z **ekonomického hlediska** je velice důležité, kolik prostředků společnost investuje do institucí a zařízení pro volný čas, zda a jakým způsobem se alespoň nějaká část nákladů vrátí. Volný čas je v tržních ekonomikách samostatným a většinou dobře prosperujícím odvětvím, které ovšem často rezignuje na vzdělávací cíle a kultivaci osobnosti. Činnosti ve volném čase živí zábavní průmysl, sportovní organizace, cestovní kanceláře, výrobce oblečení pro sport a volný čas, hotely aj. Odhaduje se, že obyvatelé vyspělých zemí na tyto činnosti vynaloží třetinu svých příjmů.

Ze **sociologického a sociálně-psychologického hlediska** je nutno sledovat, jak volnočasové aktivity přispívají k utváření mezilidských vztahů. Způsob trávení volného

času u dětí a mládeže je ovlivněn sociálním prostředím. Rodina má velmi silný vliv na způsob využívání volného času svého potomka. Ten své rodiče považuje za vzor, buď pozitivní, nebo negativní. V případě, kdy rodiče nezajímá, jak jejich dítě tráví svůj volný čas, hrozí nebezpečí, že se dítě dostane do vlivu nežádoucí vrstevnické skupiny. Dalším silně působícím sociálním vlivem jsou také hromadné sdělovací prostředky, především televize a internet.

Z **politického hlediska** by stát neměl při ovlivňování volného času mladých jedinců narušovat základní specifika. Mezi ně především patří zakládání, financování, ovlivňování zařízení pro volný čas dětí a mládeže, dále pomoc organizacím a různým sdružením či spolkům, kteří pracují s dětmi a mládeží, a vytváření podmínek pro uspokojování spontánních aktivit dětí a mládeže mimo organizovanou činnost.

Ze **hlediska zdravotnicko-hygienického charakteru** je potřeba podporovat zdravý tělesný i duševní vývoj člověka. V podstatě lze říci, že správné využívání volného času se velice pozitivně projevuje na zdravotním stavu mládeže. Každému člověku kolísá během dne výkonnost. Největší výkon člověk podává dopoledne mezi 9. a 11. hodinou. Po obědě dochází ke snižování jeho výkonnosti a k nárůstu opět dochází kolem 15. a 16. hodiny. Někteří jedinci jsou schopni vysoké výkonnosti i v pozdních večerních hodinách, jiní naopak časně ráno. A právě tomuto kolísání je nutné přizpůsobit režim dne.

Poslední **pedagogicko-psychologické hledisko** má za úkol volný čas mládeže naplňovat volnočasovými aktivitami rekreačního i výchovně-vzdělávacího typu. Druhým úkolem je seznamovat mládež s množstvím těchto volnočasových aktivit z různých oborů, která pomůže mladému jedinci najít zájmovou činnost, která uspokojí jeho potřeby a umožní mu seberealizaci.

Volný čas dětí a mládeže má svá specifika a od volného času dospělých se většinou liší rozsahem, obsahem, mírou samostatnosti a závislosti a také nezbytností pedagogického ovlivňování. Mladí jedinci mívají zpravidla více volného času, než jedinci dospělí. Nalezneme mezi nimi i dva extrémy. Děti, které mají volného času nadbytek a neumí jej vhodně vyplnit, ale také děti trpící nedostatkem volného času. Obsah volného času odpovídá věkovým a individuálním zvláštnostem. Volnočasové aktivity dětí a mládeže bývají pestřejší oproti aktivitám dospělých. Míra samostatnosti především závisí na věku dítěte, jeho psychické i fyzické vyspělosti, ale také na rodinném prostředí a nabídce volného času v regionu. Děti a mládež jednoznačně do

volného času nezahrnují školu a povinnosti s ní spojené. Kromě vyučování a činností s ním související nepatří z hlediska dětí a mládeže do volného času sebeobsluha, základní péče o zevnějšek a osobní věci, povinnosti spojené s provozem rodiny, domácnosti, výchovného zařízení a další časové ztráty. (Pávková, 2008; Hofbauer, 2004)

V současné době je volný čas důležitým faktorem ve vývoji mladého jedince. Jako velká překážka při realizaci kvalitního trávení volného času se projevuje neustálý rozpor mezi potřebami a možnostmi. Do zásadně pozitivního celospolečenského vývoje pronikají do celé Evropy četné negativní prvky. Objevují se nové vlny násilí, netolerance a agresivity vůči jednotlivcům i skupinám. V některých zemích je absurdní vzhledem k válečným událostem hovořit o normálním životě dětí a mladých lidí v rodině, škole i volném čase. Zařízení volného času a jejich činnost negativně ovlivňují i ekonomické problémy. Nezaměstnanost zhoršuje životní úroveň mnoha rodin, zbavuje tak rodiče možnosti účelně využívat volný čas a nemotivuje v tomto směru ani jejich děti. (Pávková, 2008)

Někdy je pro děti a mladé jedince velkou překážkou při realizaci kvalitního trávení volného času předčasný nucený vstup do pracovního procesu v době, kdy mají chodit ještě do školy. I v současné době existují po celém světě mladí jedinci, kteří jsou zaměstnáváni v nezdravých průmyslových provozech, stávají se oběťmi pedofilie, dětské pornografie a prostituce, jiní zase trpí diskriminací či jinými způsoby agresivity svého prostředí. Tyto skutečnosti potvrzují i jednotlivé případy. Např. před dvěma lety společnost Apple připustila, že v továrnách vyrábějících výrobky této značky pracovalo nejméně jedenáct dětí okolo věku patnácti let. Projevují se i problémy jiného druhu. Volný čas stojí peníze. Průměrné rodinné náklady na volný čas postupně rostou, i přesto finanční poměry některých rodin neumožňují realizovat určité volnočasové aktivity. Zejména početnější rodiny s minimálními příjmy omezují činnosti jako společnou návštěvu kina, rodinnou dovolenou apod. Jednoduché to nemají ani v neúplných rodinách, kde skoro polovina žen samoživitelek nemá dostatek prostředků na zájmovou či jinou volnočasovou činnost svých dětí. (Hofbauer, 2004; The telegraph, 2010)

2.3 Volnočasové aktivity

Volnočasové aktivity si lze jednoduše představit jako činnosti, prostřednictvím kterých tráví lidé svůj volný čas. Je to jakákoliv dobrovolná aktivita, kterou člověk dělá

pro své vlastní uspokojení a potěšení. V dnešní době existuje mnoho různých oblastí, kde může mládež svůj volný čas kvalitně zhodnocovat. Mělo by se především jednat o aktivity, které budou pomáhat mladým jedincům rozvíjet dovednosti a tvůrčí schopnosti, získávat znalosti a užitečné rady. Nesmí se zapomenout, že i mládež by měla všechny volnočasové aktivity provozovat s chutí a nadšením. Protože jedině tak, to přinese efektivní účinek a ušetří se případné prostředky na následnou kriminalitu či narkomani mládeže.

Struktura volnočasových aktivit je ve věkových skupinách odlišná. Mění se hodnotová orientace a objevují se nové zájmy. Příčinou je dosažená úroveň sociálního, mentálního a psychického zrání. Volnočasové aktivity dětí a mládeže mají svá specifika a v žádném dalším životním období není jedinec schopen zajímat se o tak široké spektrum zájmových aktivit jako v dětství a mládí. Děti a mládež si své zájmové aktivity realizují zcela sami, ale také se zúčastňují a podílejí na volnočasových aktivitách, které pro ně připravili dospělí jako organizátoři. Tím, že se spolu s dospělými podílejí na realizaci, se stávají zároveň také organizátory a spolutvůrci. Rozšiřují nejen své znalosti, ale přicházejí do kontaktu i s novými lidmi a posilují se tak mezilidské vztahy. I jen malý podíl na tvorbě volnočasové aktivity může znamenat pro děti a mladé jedince velký zážitek. Dospělí tráví svůj volný čas přiměřeně věku. Se vzrůstajícím věkem roste potřeba věnovat pozornost vlastní osobě, udržovat svůj tělesný a duševní potenciál. Ti, kteří se podílejí na životě a výchově mladých jedinců, vystupují v roli účastníků volného času jako vedoucí, vychovatelé, animátoři či organizátoři. Snaží se nejprve mladé jedince získat a dále je motivovat k zájmové činnosti. Dospělým volný čas umožňuje využívat zkušenosti, které získali v předchozích fázích života, a případně je uplatňovat ve svém působení mezi mladými jedinci. (Hájek a kol., 2008)

Volnočasové aktivity se dají provozovat spontánně, příležitostně nebo pravidelně. **Činnosti provozované spontánně** se uplatňují individuálně nebo ve skupině podle aktuálního zájmu účastníků. Spontánní aktivity jsou přístupné všem zájemcům a nemají stanovený čas začátku ani konce. Takové činnosti probíhají např. v přírodních prostředích, na otevřených hřištích a sportovištích nebo v knihovnách. **Příležitostné činnosti** zahrnují organizované, jednorázové i cyklické, rekreační, oddechové nebo vzdělávací aktivity (např. sportovní turnaje a závody, koncerty, přehlídky umělecké tvořivosti, divadelní a jiná představení, exkurze a výlety a další

způsoby prázdninových činností. Jsou časově ohraničeny a mohou probíhat v místním, regionálním, celostátním a mezinárodním měřítku. **Pravidelné zájmové činnosti** se uskutečňují celoročně v pravidelných intervalech. Jejich cílem je osvojit si nové vědomosti, dovednosti a prohloubit kladný vztah k předmětu zájmu. Účastníci zájmové činnosti seznamují zpravidla na závěr roku svoje druhy, rodiče i veřejnost s výsledky činnosti a dostávají osvědčení o činnosti. Jedná se především o zájmové kroužky, umělecké soubory, sportovní družstva a různé kurzy. (Hofbauer, 2004)

Volnočasové aktivit je možno rozdělit dále na odpočinkové, rekreační, zájmové, veřejně prospěšné, sebeobslužné a příprava na vyučování. Činnosti odpočinkové, rekreační, zájmové a veřejně prospěšné tvoří součást náplně volného času a jsou založené na principu dobrovolnosti. Sebeobslužné činnosti spolu s přípravou na vyučování mají charakter povinnosti. (Pávková, 2008)

2.3.1 Odpočinkové činnosti

Každý člověk by měl umět odpočívat. Odpočinek ovlivňuje totiž nejen způsob života jedince, jeho hodnotovou orientaci, ale i jeho pracovní výkony v dospělosti. Je tedy nutné naučit děti a mládež racionálně odpočívat. Cílem tohoto druhu činností u dětí a mládeže je odstranění únavy z vyučování. Jsou tedy klidné, pohybově i fyzicky nenáročné. Školní vyučování vyvolává u žáků psychickou i fyzickou únavu. Příčina fyzické únavy spočívá hlavně v nerovnoměrném zatížení svalových skupin při dlouhém sezení, ale též v námaze drobných svalů ruky při psaní. K psychické únavě dochází při záměrném soustředění pozornosti, průběhu myšlenkových operací, přizpůsobování se pracovnímu tempu a dalším požadavkům pedagoga. K únavě nedochází jen při činnostech přímo související s vyučováním. Ke zhoršení pozornosti mohou přispět též obavy z negativního hodnocení a proměnlivost sociálních vztahů. To jsou však jen příznaky mírné únavy, kdy postačí jen zpomalit pracovní tempo či změnit charakter činnosti. Vyšší stupeň únavy se projevuje celkovou ochablostí, lhostejností a ztrátou zájmu. Zde je potřeba už skutečného klidu a změna činnosti obvykle nestačí. Odolnost proti únavě se s rostoucím věkem ve většině případů zvyšuje. Při realizaci odpočinkových činností je nutné brát v úvahu, že míra únavy i potřeba odpočinku má u každého jedince individuální charakter. V nejlepším možném případě si každý volí činnosti podle svých představ. Nejvydatnější formou odpočinku je spánek, ale i klid na lůžku, lehátku, v křesle nebo venku na pokrývce. Dalším způsobem odpočinku jsou klidné a pohybově nenáročné procházky, poslech hudby, krátké sledování televize,

relaxační cvičení, drobné zájmové činnosti v podobě četby a sběratelství, neformální rozhovory a s tím spojené vyprávění vlastních zážitků. (Pávková, 2008)

2.3.2 Rekreační činnosti

Rekreační činnosti pomáhají stejně jako odpočinkové činnosti odstraňovat únavu ze školní výuky a kompenzují jednostranné zatížení žáků ve škole. Mají však zcela odlišný charakter i účel. Obsahují pohybově náročnější aktivity tělovýchovného, sportovního, turistického zaměření, nejlépe venku na čerstvém vzduchu, či manuální práce. Při volbě aktivit zaměřených na rekreaci je důležité vycházet ze skutečnosti, že slouží převážně k odreagování žáků a jsou prostředkem k vyrovnávání jednostranného zatížení organismu při vyučování. Mladí jedinci by měli mít denně příležitost k činnostem podle svých představ, jež vedou k uspokojení individuálních potřeb, pomáhají vytvářet pocity radosti a spokojenosti, umožňují vznik a upevňování neformálních osobních vztahů a začleňování jedince do neformálních skupin. Poskytují mladým jedincům příležitost k volnému a bezprostřednímu projevu a převážně k odreagování kladných i záporných emocí. Rekreační činnosti mohou být realizovány organizovaně nebo spontánně. Při organizovaných rekreačních aktivitách se obvykle uplatňují pohybové hry nebo vycházky s prvky sportovních, turistických, přírodovědných i jiných zájmových činností. Pravidelné zařazování rekreačních činností je jedním z požadavků zdravého duševního i tělesného vývoje mladých jedinců. (Pávková, 2008)

2.3.3 Zájmové činnosti

Zájmové činnosti chápeme jako cílevědomé aktivity, které jsou velice důležitou součástí obsahu výchovy. Uspokojování, rozvíjení a kultivace zájmů, uspokojování potřeb a rozvoj specifických schopností jsou významné úkoly výchovy, jež se podílejí na utváření životního stylu a hodnotové orientaci člověka. Zájmy souvisejí s celkovým zaměřením osobnosti. Pro člověka zájmy představují stálé snahy zabývat se činnostmi, které ho upoutávají ať už ze stránky citové nebo poznávací. Zajímavé činnosti přikládá zvláštní hodnotu, a proto je veden snahou po aktivním styku s ní. Dosahování cíle je provázeno pozitivním citovým naladěním a uspokojením. Zájmy patří mezi vlastnosti aktivačně-motivační. To znamená, že vedou osobnost k aktivitě a vyvolávají motiv k činnosti zaměřené určitým směrem. Velice těsně souvisejí s vlohoy a schopnostmi člověka, které podmiňují úspěšné vykonávání nějaké činnosti. Jedinec rozvíjí především zájmy v oblastech, ve kterých je úspěšný a dosahuje tak pocitu uspokojení z činnosti.

Zájmová činnost vhodně podněcuje, podporuje a rozvíjí samostatnost, tvořivost, zdravou společenskou aktivitu. Vytváření si pozitivních vztahů k různým činnostem, aktivitám a celoživotnímu vzdělávání přispívá k rozumnějším úvahám při výběru profese a tím také širšímu uplatnění v budoucím životě. Mimo jiné účast mladých jedinců na společensky hodnotné a pedagogicky vedené zájmové aktivitě již od dětství vytváří návyk účelně využívat svůj volný čas i ve starším věku a v dospělosti. Jestliže volný čas dětí není naplňován žádoucími aktivitami, jak již bylo zmíněno v předchozích kapitolách, mají děti sklon k nežádoucím aktivitám. Řada zájmových činností pomáhá překonat obtížné sociální situace úspěchem v jiných aktivitách. Úspěch v této činnosti zvyšuje sebevědomí a sebevědomý jedinec se v sociálním prostředí poté lépe orientuje. (Pávková, 2008; Hájek a kol., 2008)

Zájmy můžeme dělit podle různých hledisek jako je úroveň činnosti, doba trvání, koncentrace, společenská hodnota. Nejčastěji se však používá rozdělení podle obsahu, kdy dělíme činnosti společenskovední, pracovní-technické, přírodovědně-ekologické, esteticko-výchovné a činnosti tělovýchovného, sportovního a turistického zaměření. Existuje však několik hraničních zájmových oblastí, které nelze jednoznačně zařadit.

Společenskovední zájmové činnosti zahrnují aktivity, které vedou nejen k poznání aktuálního společenského dění, ale také některých historických souvislostí. Mezi základní oblasti společenskovedních zájmových činností můžeme zařadit výchovu k vlastenectví, k partnerství a k rodičovství, společenskou výchovu, sběratelství nebo jazykověda.

Zájmové činnosti pracovní-technické přispívají k vylepšování manuálních dovedností (např. práce s různými materiály, modelářské práce, příprava pokrmů či drobné opravy), obohacují vědomosti o technické poznatky a umožňují aplikaci těchto poznatků v praxi. Tato zájmová činnost by měla podporovat přirozenou touhu mladých jedinců po aktivním uplatnění v oblasti techniky a rozvíjet tak jejich technické myšlení a představitost. Zájmovou aktivitu dětí významně ovlivnil rozvoj nových, společensky důležitých oborů jako je kybernetika, výpočetní technika apod.

Zájmové činnosti přírodovědné vedou k zdokonalování znalostí o dění v přírodě a pěstují vztah k její ochraně. Zájem mladých jedinců o živou a neživou přírodu i citového vztahu ke všemu živému způsobuje formování pocitu odpovědnosti za ochranu přírody a vytváření správných postojů k životním hodnotám. Nejčastější přírodovědnou zájmovou aktivitou je pozorování přírody na procházkách. V mladším

věku se děti zajímají o chování zvířat a vytvářejí si k nim blízký vztah. S rostoucím věkem mladých jedinců se zvyšuje zájem o specializované činnosti např. rybářství, pěstitelství a včelařství.

Esteticko-výchovné zájmové činnosti utvářejí a formují estetické vztahy jedinců k přírodě, společnosti a jejím materiálním a kulturním hodnotám. Aktivity jsou zaměřeny na rozvíjení výtvarného, literárního, hudebního, dramatického a hudebně-pohybového projevu, na kulturu chování a výchovu vkusu a rozvoj tvořivosti. Pro esteticko-výchovnou zájmovou činnost jsou významné všechny aktivity v podobě kulturních akcí, přehlídky i vlastní tvořivé aktivity, které přinášejí nové a emocionálně cenné zážitky a stávají se silným motivačním prvkem.

Zájmové činnosti tělovýchovného, sportovního a turistického zaměření přispívají k fyzické zdatnosti a psychické odolnosti. Přiměřená pohybová aktivita je podmínkou zdravého vývoje jedince. Tyto aktivity napomáhají k tomu, aby se pohyb stal i v dospělosti nezbytnou potřebou. Pro všeobecný rozvoj pohybových schopností je důležitá všestrannost. Činnost by měla být z tohoto důvodu zaměřena na vybrané prvky z atletiky, gymnastiky, sportovních her, turistiky a podle místních podmínek na plavání, bruslení, lyžování nebo jiné sporty. Velice populární mezi mládeží jsou netradiční druhy sportů, např. frisbee, florball, squash a další. Není vůbec na škodu se snažit provozovat tyto činnosti co nejvíce v přírodě. (Pávková, 2008)

2.3.4 Sebeobslužné a veřejně prospěšné činnosti

Sebeobslužné a veřejně prospěšné činnosti spolu velice úzce souvisejí a navazují na sebe. Z tohoto důvodu jsou uvedené spolu, i když veřejně prospěšné činnosti jsou založeny na principu dobrovolnosti a činnosti sebeobslužné naopak. Činnosti sebeobslužného charakteru se zaměřují na vedení mladých jedinců k samostatnosti v péči o vlastní osobu a osobní majetek. Jejich podstata spočívá v pěstování hygienických návyků, návyků kulturního chování a jednání s lidmi. Pro upřesnění to mohou činnosti jako pravidelné mytí, kultura stolování, volba vhodného oblečení, udržování pořádku v osobních věcech, ale také poděkování, omluva a řešení konfliktů. Prohlubování návyků sebeobsluhy je jednou z podmínek a zároveň první fází při formování mravních vlastností. Podstatou veřejně prospěšných činností je vykonávání takové práce, která prospívá ostatním lidem vytvářením určitých hmotných či duchovních hodnot. Mladé jedince je potřeba k této dobrovolné činnosti správně motivovat. Můžeme je rozdělit podle toho, zda přinášejí užitek menší skupině osob

(rodina, školní třída, zájmový útvar apod.) nebo větší skupině, kde se většinou všichni navzájem neznají (všichni žáci školy, obyvatelé města). (Pávková, 2008)

2.3.5 Příprava na vyučování

Rozumíme tím oblast činností, které pomáhají studentům mimo vyučování při plnění úkolů a povinností zadaných školou. Cílem je procvičovat, opakovat, prohlubovat a tím i upevňovat poznatky z vyučování. Pro přípravu na vyučování je možno využívat spontánní i organizované zájmové činnosti, hry, zábavu, četbu, sledování televize apod. Mnohé části procesu učení totiž probíhají lépe mimo vyučovací hodinu. Příprava na vyučování se především musí odlišovat od vyučování, aby se stala pro mladé jedince zajímavou. (Pávková, 2008)

3 STŘEDOŠKOLSKÁ MLÁDEŽ

3.1 Adolescenti

Jako adolescentní mládež se označuje věková skupina mezi 16 až 20 lety, tedy žáci středních škol. V některé literatuře se používá také pojem postpubescentní. V tomto věku existují nejen patrné rozdíly mezi mužským a ženským pohlavím, ale také rozdíly individuální. Významnou roli v oblasti sociální zralosti hraje ukončení profesní přípravy a získání hmotné a sociální nezávislosti na dospělých. Psychický a sociální vývoj probíhá poněkud odlišně u žáků středních škol, kteří po maturitě nastoupí do svého povolání, a u těch jedinců, kteří se připravují jít na studium na vysoké škole. Rozdíly se pak projevují v obsahu výuky a hlavně vyhlídkami na získání ekonomické samostatnosti v bližší či vzdálenější budoucnosti. Postavení středoškolské mládeže ve společnosti, se v porovnání s obdobím pubescence, výrazně mění. V rodinách, ve škole i v dalších zařízeních je mládež vedena k tomu, aby vytvářela a projevovala vlastní názory a měla především možnost v diskusi s rodiči, učiteli a vychovateli tyto své názory hájit. V současné době existuje větší svoboda jednání mladých lidí a výchova založená na strachu již neodpovídá současným společenským požadavkům. U dnešní mládeže, v tomto věkovém období, se strach z potrestání jako motiv jednání vyskytuje oproti dřívější době podstatně méně. Jednají prostě tak, jak považují podle svých představ za správné a nepřetvařují se, protože mají strach z potrestání. Úroveň rozvoje psychiky, tělesná zdatnost a vyzrálost vedou mladé lidi k pocitu rovnosti s dospělými, s nimiž z této pozice jednají a vyžadují i z jejich strany jednání jako rovný s rovným. I když si mladý jedinec této věkové kategorie myslí, že se již nachází na stejné úrovni jako dospělí lidé, měl by být schopen připustit, že se stále nedokáže sám vyrovnávat s životními problémy a potřebuje pomoc dospělého. (Hájek a kol., 2008)

V období středoškolského věku má pro mládež velký význam vztah k vrstevníkům. Je pro ně velice důležité být v kontaktu se svojí vrstevnickou skupinou. Ve vztahu k těmto skupinám jednotlivci projevují značný konformismus, snaží se neodlišovat se chováním či zevnějškem od uznávaného standardu skupiny. Postavení jedince ve skupině, jeho oblíbenost či neoblíbenost, zda je či není skupinou uznáván, velice často poznamenává celý jeho další život. Tato skutečnost se silně odráží v sebehodnocení a sebevědomí mladého člověka. V oblasti biologických potřeb je nejvýraznější změnou oproti předchozímu věkovému období uspokojování sexuálních

potřeb. Dnešní mládež má k této oblasti života mnohem přirozenější vztah a též konflikty vyplývající z uspokojování těchto potřeb se vyskytují méně často. Je to způsobené vlivem otevřenějšího přístupu k této oblasti ze strany rodin, veřejných sdělovacích prostředků i literatury. Většina mladých jedinců tohoto věkového období jsou tělesně i rozumově zralí pro manželství a rodičovství. Nejsou ovšem zralí sociálně kvůli své ekonomické závislosti na dospělých a nedostatku životních zkušeností. Je tedy nezbytně nutné chlapce i dívky adolescentního věku vést k odpovědnosti ve vzájemných vztazích, s čímž souvisí i důsledné poučení o pohlavních otázkách, o problémech partnerství a rodičovství, včetně informací o způsobech antikoncepce. (Hájek a kol., 2008)

Celkově se všem jedincům v adolescentním věku zlepšuje schopnost koncentrace pozornosti především související se stabilizací zájmů. Odpovídá tomu i specializace oborů, která by však neměla vést k jednostrannosti. Zájmy adolescentní mládeže vycházejí především z předchozích věkových období. Vlivem pedagogického vedení se již mladí jedinci zaměřovali na určité zájmové činnosti, které odpovídali jejich schopnostem a vyhovovali jejich potřebám. Jsou však někteří jedinci, kteří si v tomto věkovém období nejsou zcela jisti svou představou o činnosti naplňující jejich volný čas nebo jsou zcela bez zájmů. Tento důsledek, způsobený pravděpodobně nesprávnou výchovou nebo dokonce její neexistencí, může výrazně negativně poznamenat další vývoj mladých jedinců. Je nutné ještě v tomto věku vést jedince k aktivitě v některém druhu zájmové činnosti. Mezi nejčastější zájmové oblasti této věkové kategorie patří sport, turistika, technika, přírodověda, drobné rukodělné činnosti a různé druhy umění, ať již receptivně přijímané, nebo aktivně provozované. Na středních školách je v dnešní době na předměty esteticko-výchovného charakteru, kromě literární výchovy, kladen velmi malý důraz. V některých případech to může být příčina malého zájmu o vážnou hudbu, výtvarné či dramatické umění. V současnosti je také velký zájem o oblast uměleckou v podobě populární hudby a tance v nejrůznějších moderních formách. Ve starším středoškolském období se rozdíly v zájmové orientaci mezi pohlavími projevují i nadále, nejsou však již tak výrazné. Více patrné jsou individuální rozdíly mezi jednotlivci, kdy úroveň zájmových činností je u mládeže dána především vlivem sociálního prostředí, ve kterém žijí. (Hájek a kol., 2008)

3.2 Hodnotový systém mládeže

V období sociálního vývoje mládeže se jedinci mění hodnotový systém a hledají se cesty jeho uplatňování. K zásadnímu posunu hodnot a změně hodnotového systému ovšem nedochází snadno. Spíše jde o mírné posuny v preferenci jednotlivých hodnot, protože základní hodnotové schéma se formuje již v rodině. Hodnotový systém rodičů je založen obvykle na hodnotách preferovaných v rodinách, ze kterých pocházejí. V každé rodině je hodnotový systém různý. Některé rodiny zastávají hodnoty, které jsou značně odlišné od hodnot uznávaných většinou lidí v dané společnosti. Mohou to být např. rodiny s nízkou sociální a kulturní úrovní, ve kterých vzdělání není oceňováno nebo ve kterých jsou mravní zásady v rozporu s mravními postoji či právními normami společnosti. Avšak problémy vznikají i v rodinách s dobrou sociální a kulturní úrovní. Většinou nastane situace, kdy se hodnoty obou rodičů výrazně od sebe liší a na dítě jsou tak kladeny navzájem neslučitelné požadavky. Mládež v adolescentním věku obsahuje nejvíce psychických a sociálních rysů, které charakterizují mládež. A právě v tomto životním období dochází k radikálním změnám ve způsobu života. Adolescentní jedinec si upevní hodnotový základ a v dalším věku dochází k hodnotovým změnám jen ve velmi malé míře. (Sak, 2000)

Při výzkumu hodnotových preferencí v roce 1996 (viz příloha č. A) se na prvním místě hodnotového žebříčku objevilo zdraví. Tato preference je výrazem uvědomění, že zdraví je předpokladem všech dalších aktivit a základního životního pocitu spokojenosti. Čtvrtou pozici zaujímá hodnota spojená s mezilidskými vztahy, a to přátelství. Je zde vidět, že je přátelství v tomto věku významnou součástí života mladých jedinců. Životní partner je hodnota nacházející se na sedmém místě v hodnotových preferencích mládeže. Tuto hodnotu mladí jedinci upřednostňují před zakládáním rodiny. Projevují se tak tendence, které znamenají odkládání uzavírání sňatků a spíše preferování soužití bez manželství s následným snižováním počtu narozených dětí. Teprve na patnáctém místě se objevuje vzdělání a následně za touto hodnotou se nachází uspokojování zájmů a koníčků. Za posledních šestnáct let se hodnotové preference mládeže změnily. V současné době mladí jedinci považují vzdělání a uspokojování svých zájmů a koníčků za důležitější. Mezi hodnotovými preferencemi se budou jistě tyto dvě hodnoty pohybovat na vyšších pozicích. (Sak, 2000)

3.3 Sociálně patologické jevy

Mladí lidé jsou velice náchylní vůči negativním vlivům, které na ně působí. Vhodné pedagogické ovlivňování volného času mládeže je jedním z velice účinných způsobů prevence proti sociálně patologickým jevům. Čím dál více se tedy při výchově mladých lidí klade důraz na prevenci, která bude učit mládež odolávat těmto jevům. Existence sociálně patologických jevů hrozí především u skupiny mladých lidí bez jakéhokoliv zájmu a u jedinců, kteří navštěvují jistou zájmovou činnost, ale neztotožňují se s ní. Většinou se této činnosti věnují na přání rodičů. (Hájek a kol., 2008)

Prevence proti sociálně patologickým jevům je chápána ve třech rovinách. Jakýkoli systémový přístup k problémům mládeže musí obsahovat všechny tyto tři složky. Primární prevence se především cíleně orientuje na část populace, která není kriminálně riziková a ani narušená. Sekundární prevence představuje aktivity určené pro jedince a skupiny kriminálně zaměřené. Hrozí u nich, že se stanou nositeli závadové činnosti nebo se stanou jejími oběťmi. Mohou to být např. menšinové skupiny nebo mladí jedince z míst, kde je zvýšená kriminalita. Poslední složkou je terciární prevence. Snaží se především léčit mladé jedince, kteří jsou již negativními jevy zasaženi. Zaměřuje se na sociální prostředí, příčiny a podmínky vzniku poruchového jednání či jeho recidivy. I když se tento model u hodně problému mladých lidí osvědčil, je nutné podotknout jeho nevýhodu. Vychází tzv. od „problémů“. V podstatě říká, že pokud se mladý jedinec bude chovat nezávadně, bude „dobrým“ člověkem. S tím se však nedá souhlasit, jelikož neznamena, že když mládež nebude brát drogy nebo nebude krást, bude třeba dobrými studenty, nýbrž musí mít jisté znalosti. Z tohoto důvodu je potřeba vždy kombinovat ve výchovném působení preventivní složku s rozvojovou složkou. (Pávková, 2008)

Podle vybrané literatury můžeme sociálně patologické jevy rozdělit do následujících oblastí: (Pávková, 2008)

- drogová závislost, alkoholismus a kouření
- kriminalita a delikvence
- virtuální drogy (počítače, televize, video), gamblerství
- záškoláctví
- šikanování, vandalismus, a jiné formy násilného chování
- xenofobie, rasismus, intolerance

Nejčastějším negativním vlivem je podle mého názoru záškoláctví. Tento sociálně patologický jev může být projevem poruchy sociální normy, kterou představuje povinná školní docházka. Mladý jedinec může provozovat záškoláctví z důvodu nezvládnutí učiva, strachu ze špatné známky, přehnané požadavky rodičů apod. Obecně lze tedy říci, že mladiství se snaží uniknout z frustrujícího prostředí školy. Druhým důvodem záškoláctví může být touha po dobrodružství a zážitku. Tento druh negativního vlivu se může vyskytovat i u žáků s dobrým prospěchem. (Hájek a kol., 2008)

V současné době se mládež dopouští též čím dál více kriminality v podobě drobných ale i větších krádeží. Podle Institutu pro kriminologii a sociální prevenci mají třicet procent všech krádeží v České republice na svědomí mladí pachatelé. Zločiny většinou nepáchají sami, ale v partách. Nejprve to začíná zevlováním po městě či zcizením věci. Teprve druhým stupněm bývá až vloupání, které je spontánní a často nepromyšlené. Tím je způsobeno, že vedlejší škoda při vloupání bývá často větší než vlastní lup, který získají. Mladiství delikventi se nejčastěji rekrutují ze žáků nějakého učebního oboru. Většina krádeží v mladistvém věku není způsobena psychiatrickým onemocněním, ale převážně prostředím, ve kterém mladý jedinec vyrůstá. Existují rodiny, které krádež nepovažují za špatnou činnost a naopak ji považují za velice prospěšnou. V horším případě jsou děti ke krádežím vedeny a získávají za to patřičné ohodnocení. Druhý případ krádeží mladistvých způsobené prostředím, ve kterém žijí, může být způsoben ne příliš dobrou finanční situací rodiny. Mladý jedinec zatouží po věci, kterou vlastní spolužáci či kamarádi. Krádeže se může mladistvý dopustit také vlivem party nebo také v případě nevýhodného postavení v kolektivu ostatních mladistvých. V případě krádeže je vždy nutné před potrestáním najít příčinu. (Martínek, 2009; Lidovky, 2008)

U většiny mladých lidí bývá také velkým problémem alkohol. Děti se rodí do doby, kdy je pití alkoholu pro většinu lidí uznávanou součástí společenského života. Alkohol jim je sice vysvětlován z jedné strany jako nebezpečí, ale na druhou stranu vidí, že pití alkoholu způsobuje radost a uvolnění. Příjemné pocity spojené s alkoholem bohužel daleko převyšují obavy o své zdraví. V důsledku toho je nutné chránit mladé jedince před škodami způsobenými alkoholem. Spousta rodičů ovšem dělá chybu, když svému potomkovi zásadně zakazuje a následně trestá zábavu s přáteli, která je spojená samozřejmě s alkoholem. Mladí jedinci se snaží zásadně dělat opak proti tomu, co mu

rodiče nařídili. Výsledkem bývá přehnaná konzumace alkoholu a následná opilost do „němoty“. Nejlepší způsob je pouze upozornění na následky způsobené alkoholem. Nemají poté potřebu se nepřiměřeně opíjet. Velký vliv má na konzumaci alkoholu mladých lidí parta. S přibývajícím věkem mají však jedinci čím dál menší potřebu se opíjet a konzumují alkohol jen z důvodu významných událostí. Nicméně je nutné i nadále na ně dohlížet. (British Paediatric Association, 1995)

3.4 Média v životě mládeže

V současné době je způsob trávení volného času dětí a mládeže stále více spojován s médii. Ve 20. století prošla prudkým vývojem nejen tradiční tištěná média v podobě knih a časopisů, ale též média zaměřená na akustické nebo obrazové zpracování informací, především televize a film. Postupem času byla doplněna mobilními telefony, počítačem a hlavně internetem, což jsou média spjatá s rozvojem elektronických technologií. Podle odborné literatury Petra Saka se na prvních místech žebříčku volnočasových aktivit mládeže objevují činnosti spojené s technickými prostředky přenosu informací. S velkou rychlostí a razancí se tedy nové formy komunikace staly součástí denního života, kde přirozené prostředí je vytěšňováno mediálním prostředím a virtuální realitou. Tyto změny v životním poli člověka patří k nejvýznamnějším ve vývoji lidského rodu. Působení médií má však také nežádoucí vlivy. Může docházet k přecenění diváckého a uživatelského přístupu na úkor vlastní aktivity a spoluúčasti, a také k propagaci násilí, šíření pornografie a dalších negativních jevů. Z tohoto důvodu musí také na tuto negativní stránku volnočasová výchova reagovat. Stejně jako většina inovací i mediální chování se ve společnosti prosazuje nejprve u mládeže. Děti a mladí lidé se s médii denně setkávají v rodině, škole i ve volném čase. V dnešní době se jim nabízejí příležitosti pro jejich využívání už v předškolním věku. Prostřednictvím médií mladí jedinci získávají informace o světě dospělých i o svých vrstevnících, uspokojují a rozvíjejí svoje zájmy, inspirují se pro nové způsoby oddechu a zábavy. Mohou prožívat také chvíle napětí, dobrodružství nebo radosti, jestliže dosáhnou stanoveného cíle, nebo se dokonce na mediální tvorbě sami podílejí. Vlivem toho všeho se vytvořila nová a velice významná oblast zájmové činnosti, jejíž rozvoj lze předpokládat také pro budoucnost. Děti a mladí lidé na nabídku využívání médií reagují individuálně. (Hofbauer, 2004)

Vztah mezi mladými lidmi a médii můžeme rozlišit do tří forem, kdy nejprve média mluví o dětech. Děti a mládež se tedy stávají předmětem zájmu médií, která jsou určena dospělým. Média vytvářená dospělými přinášejí informace o stavu a potřebách života a rozvoje mladé generace. Mohou být buď průběžným sdělením pro širokou veřejnost, nebo jsou pak odborně zaměřena a oborově profilována. Zabývají se vývojem minulého nebo současného stavu života a výchovy dětí a mládeže ve volném čase, zobecňují praktickou zkušenost, současný stav i prognózu jejich dalšího vývoje a také přinášejí teoretickou metodiku výchovy. Jsou určeny především těm skupinám, jež se věnují dětem a mladým lidem. Poté může být vztah mezi mládeží a médii takový, kdy média mluví k dětem. Tyto média se zabývají minulostí, současností i předpokládanou budoucností různých oblastí skutečnosti nebo vědních a zájmových oborů. Prostřednictvím interaktivních postupů nejen rozšiřují informace mezi příslušníky mladé generace, nýbrž se stávají také iniciátorem a spoluorganizátorem jejich individuálních a společných aktivit. Z mladých jedinců se tak stávají uživatelé v podobě čtenářů, posluchačů nebo diváků. V posledním případě mluví mladí jedinci prostřednictvím médií a podílejí se na mediální tvorbě autorsky, organizačně nebo technicky. Dospělí považují tato média za zdroj poznání života současné mládeže. Tento vztah mezi médii a mladými jedinci již není jednostranným přijímáním informací ze světa dospělých. Mladí jedinci se tímto způsobem učí odkrývat problémy, vyhledávat veškeré informace o těchto problémech, vyjadřovat na ně svoje názory, sdělovat je ostatním a tím přispívat k jejich řešení. Práce v médiích se stává inspirací i pro jejich individuální či společné volnočasové aktivity. (Hofbauer, 2004)

4 CHARAKTERISTIKA MĚSTA MOST

Město Most je statutárním městem nacházejícím se v severozápadních Čechách. Administrativně spadá pod Ústecký kraj. Kvůli existenci rozsáhlých zásob hnědého uhlí, bylo město v 70. a 80. letech 20. století téměř celé zbořeno. Nový Most je tvořen převážně sídlištními panelovými domy. Ve městě žije okolo 67 tisíc obyvatel a největší dominantou je děkanský kostel Nanebevzetí Panny Marie a hrad Hněvín. Mostecko patří v kontextu celé České republiky spíše k mladším regionům - v porovnání s průměrem celého státu je zde vyšší podíl obyvatelstva v produktivním věku na úkor postproduktivní složky (osoby nad 65 let věku). V Mostě dochází za posledních pět let ke snižování počtu narozených dětí. V roce 2010 se jich zde narodilo 667. K největším problémům v tomto městě patří existence romských lokalit či čtvrtí (např. sídliště Chanov), vysoká míra nezaměstnanosti z důvodu nedostatku pracovních příležitostí a vysoká míra kriminality. Ve svém bezprostředním sociálním okolí se obyvatelé města Most nejčastěji setkávají s dětmi, které se bezcílně potulují po ulicích, nepořádkem, vandalismem nebo rušením nočního klidu. Nezaměstnaní, kteří mají nadbytek volného času, tráví svůj volný čas většinou bez náročnějších a perspektivních cílů. Jejich život se stává pouhým přežíváním. I přesto si podle mého názoru obyvatelé města Most uvědomují, že volný čas je důležitou oblastí jejich života a snaží se tuto oblast velice kvalitně naplňovat. To se projevuje i v trávení volného času mladých lidí. (Gac, 2009, ČSÚ, 2012)

Ve městě se nachází celkem 12 středních škol, z nichž je polovina soukromého charakteru. Výzkum volnočasového chování středoškolské mládeže měl být prováděn na Střední průmyslové škole, Střední zdravotnické škole a Obchodní akademii. (Stredniskoly.cz, 2012)

4.1 Nabídka volnočasových aktivit v Mostě

Vzhledem ke své populační velikosti může město nabídnout mnoho příležitostí, jak trávit volný čas. V Mostě se nachází poměrně pestrá nabídka veškerých volnočasových zařízení a areálů, kde mohou nejen mostečtí obyvatelé, ale také obyvatelé sousedních měst, uspokojovat své potřeby a věnovat se svým koníčkům. Nabídku volnočasových aktivit v Mostě jsem rozdělila do třech kategorií.

Kulturní aktivity

Město Most může nabídnout kulturní vyžití v několika zařízeních. Je zde vybudované kino Kosmos, Městské divadlo Most a menší divadlo Rozmanitosti, které je určeno především dětem. Pro konání výstav různého druhu slouží galerie a muzeum. Některé výstavy či promítání filmů se uskutečňuje též v městské knihovně. Knihovna je rozdělena na část pro děti a část pro dospělé. Do kulturních aktivit jsem zařadila také zábavní činnosti. Zejména diskotéky a taneční kluby, které preferují mladí jedinci. Ve městě Most mohou navštěvovat celkem tři diskotéky - Paladium Club, Neprakta klub nebo Music Club Glow. Nesmím zapomenout i na kulturní dům, ve kterém se každý rok pořádá velké množství plesů. Mimo to má město ve své nabídce několik baru, restaurací a hospod.

Tab. č. 1 Přehled kulturních zařízení v Mostě

Kulturní zařízení	
Divadlo rozmanitostí	Music Club Glow
Galerie výtvarného umění	Neprakta klub
Hvězdárna	Oblastní muzeum
Kino Kosmos	Paladium Club
Knihovna	Planetárium
Městské divadlo	Reprezentační dům

Zdroj: www.mesto-most.cz, 2012

Sportovní aktivity

Troufám si říci, že nejoblíbenějším mosteckým sportovním areálem je Benedikt, který se nachází v přírodním prostředí. V jeho bezprostředním okolí, vhodném na procházky nebo jízdu na in-line bruslích, se nachází multifunkční sportoviště zaměřené na pozemní hokej, plážový volejbal, nohejbal a další kolektivní sporty. V létě se obyvatelé mohou zchladit v přírodním koupališti s písčítým nebo travnatým břehem. Samotné centrum nabízí spoustu možností jak aktivně trávit volný čas, a to od klimatizované bowlingové herny se čtyřmi drahami, přes tenisový kurt se speciálním povrchem a nočním osvětlením až po hřiště na petanque.(Most, 2011)

Město Most se může pyšnit svými třemi „dromy“ - závodní okruh Autodrom, vodní park Aquadrom a dostihový okruh Hipodrom, kolem kterého je postavena dráha pro in-line bruslení. V těsné blízkosti Hipodromu je na velké ploše vybudované golfové hřiště. Vodní park Aquadrom je rozdělen na venkovní a krytou část, která je otevřená po

celý rok. Návštěvníci mohou vyzkoušet různé vodní atrakce, saunu či whirlpool bazének. Konkurentem vodního parku je koupaliště Ressler, které kromě vodních atrakcí nabízí možnost si zahrát tenis, minigolf, pétanque či plážový volejbal. Mimo to se mohou jedinci už od dětství stát členem nějakého sportovního klubu. Velice oblíbené je i moderní sportovní centrum Tornádo Sport, které nabízí klimatizované squashové kurty, dvorce na badminton a volejbal a různá fitness cvičení. Toto sportovní centrum patří ve městě Most k nejdražším střediskům sportovních aktivit.(Tornádo Sport, 2012)

Přírodovědné

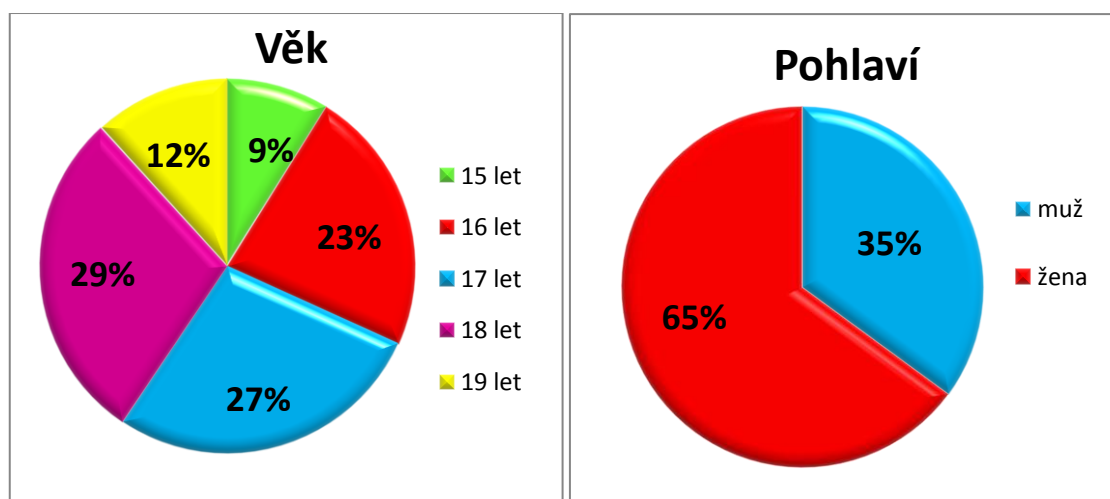
Ve městě se nachází i několik parků, které jsou bohužel ničeny vandaly. Nejnavštěvovanější je centrální park Šibeník, na kterém jsou vybudována dětská hřiště a skatepark. Blízko kostela Nanebevzetí Panny Marie dochází také k napouštění přírodního jezera. Během automobilových závodů slouží travnaté plochy kolem vodní nádrže Matylda, která je v těsné blízkosti Autodromu, ke kempování.

5 VÝZKUM VOLNOČASOVÉHO CHOVÁNÍ MLÁDEŽE

Cílem mé práce je především empirický výzkum volnočasového chování mládeže. Výstupem tohoto výzkumu jsou data získaná metodou dotazování, konkrétně na základě mnou vytvořeného dotazníku. Dotazovanými osobami byli žáci středních škol. Pro projekt bakalářské práce mi byl umožněn přístup k žákům prvních až třetích ročníků dvou středních škol v Mostě, a to Střední zdravotnické školy a Obchodní akademie.

K výzkumu bylo použito 170 dotazníků. Ze všech dotazovaných studentů mělo 77% trvalé bydliště v Mostě. Zbýlých 23% respondentů pocházelo z okolních měst a obcí, nejvíce z Chomutova. V grafu č. 1 jsou znázorněny základní demografické ukazatele souboru respondentů. Ukazují, že 65% dotazovaných bylo ženského pohlaví. Vzhledem k typu škol bohužel nebyl poměr mezi ženským a mužským pohlavím vyrovnaný. Jak jsem již zmiňovala v předchozím textu, dotazovanými byli středoškoláci prvních až třetích ročníků. Věkové rozmezí se tedy pohybovalo od 15 do 19 let. Podle níže uvedeného grafu mezi dotazovanými mírně převládali žáci ve věku 18 let (29%), naopak nejmenší podíl tvořili žáci 15 let (9%).

Graf č. 1 Struktura respondentů

Zdroj: vlastní zpracování, 2012, n=170

5.1 Hodnotový systém mládeže

Součástí výzkumu bylo nejprve zjištění žebříčku hodnot středoškoláků, které jsou spojeny s volnočasovým chováním mládeže. Respondenti měli v příslušném dotazníku u každého pojmu zaškrtnout hodnotu od jedné do deseti podle toho, jakou důležitost danému pojmu přiřazují s tím, že hodnota 10 znamenala největší důležitost a hodnota 1 naopak nejmenší důležitost. Po vyhodnocení výsledků této otázky byly následně vypočítány aritmetické průměry.

Tabulka č. 2 ukazuje, že se hodnotové preference adolescentů od roku 1996 změnily. Vzdělání se jednoznačně dostalo před možnost založit si rodinu a mít děti. V současné době mnoho mladých jedinců preferuje kariéru před manželstvím a dětmi. Následkem toho je snižování natality. Největší hodnotu přiřazují respondenti přátelství. Přátelství hraje velice významnou roli v životě mladých jedinců. Druhé místo obsadilo zdraví. Správné využívání volného času by mělo pozitivně přispívat ke zdravotnímu stavu mladého jedince. I když zábava částečně souvisí s koníčky a zájmy, v preferencích se objevuje na mnohem vyšší pozici. Studenti by měli rozhodně koníčkům a zájmům přiřazovat větší hodnotu, protože jim umožňují kvalitní trávení volného času, které je zapotřebí i v tomto věku. Za nejméně důležité považují respondenti peníze. I když mají peníze také svůj význam ve volném čase, je velice pozitivní, že pro studenty je mnohem důležitější přátelství a zdraví.

Tab. č. 2 Žebříček hodnot studentů

Pořadí	Pojmy	Průměr
1.	přátelství	9,18
2.	zdraví	8,74
3.	zábava	8,36
4.	vzdělání	8,13
5.	partnerský vztah	7,49
6.	zájmy a koníčky	7,36
7.	mít rodinu a děti	6,22
8.	peníze	5,97

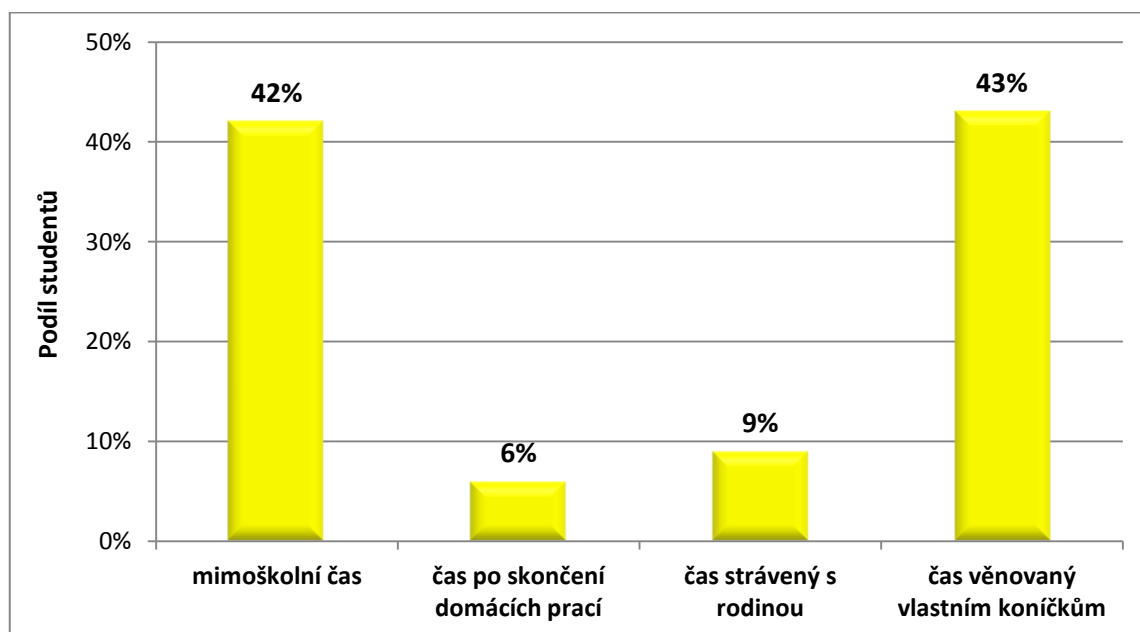
Zdroj: vlastní zpracování, 2012, n=170

5.2 Představa středoškoláků o volném čase

Při zkoumání volnočasového chování studentů bylo nejprve vhodné zjistit, jak si žáci středních škol skutečně představují svůj volný čas. I když výběr možností umožňuje více než jednu odpověď, tak 90% dotazovaných uvedlo pouze jednu.

Pro vytvoření grafu č. 2 bylo z celkového počtu všech respondentů vyřazeno 12 studentů, kteří označili více odpovědí. Z níže uvedeného grafu je patrné, že 43% studentů si pod pojmem volný čas představují dobu, kdy se mohou věnovat svým koníčkům a zálibám. Hned druhé místo zaujímala odpověď, že volný čas je především čas, který tráví studenti mimo školu (42%). Ve středoškolském věku většina mladých jedinců realizuje své volnočasové činnosti, které se odlišují od způsobu trávení volného času jejich rodičů. To je důkazem toho, že jen 9% respondentů označilo odpověď, která volný čas vystihovala jako čas strávený s rodinou. Nejméně procent dotazovaných odpovědělo, že pro ně volný čas začíná až po skončení domácích prací. Všech 6% žáků odpovídajících tuto možnost bylo ženského pohlaví. Na základě tohoto výsledku odhaduji, že muži v tomto věkovém období zřejmě s domácími pracemi příliš nepomáhají.

Graf č. 2 Představa studentů o volném čase

Zdroj: vlastní zpracování, 2012, n=158

Studenti mají tedy jistou představu o svém volném čase, ale otázkou je, zda jsou s trávením svého volného času spokojeni. V otázce č. 14, týkající se celkové

spokojenosti, měli studenti na výběr z několika možností i včetně odpovědi, že se s žádnou z uvedených možností nemohou ztotožnit. Až na tuto možnost, kterou označilo jen minimální procento respondentů, jsou výsledky shrnuty v tabulce č. 3. Dívky (37%) i chlapci (42%) jsou převážně spokojení s trávením svého volného času a mohou si ho uspořádat podle svých představ. Je však vidět, že chlapci jsou oproti dívkám spokojenější. Velká část dívek dále tvrdí, že má málo volného času. Nemohou dělat vše, co by si přály. Nejmenší podíl tvoří dívky, které sice mají mnoho možností, jak trávit svůj volný čas, ale nejsou příliš spokojené. Trávit volný čas podle svých představ nemůže, kvůli nedostatkům financí, 26% chlapců. Téměř většina těchto chlapců nemá žádnou brigádu, za kterou dostává finanční ohodnocení. Bylo by zde vhodné uvažovat o této možnosti přivýdělku.

Tab. č. 3 Spokojenost studentů s trávením svého volného času

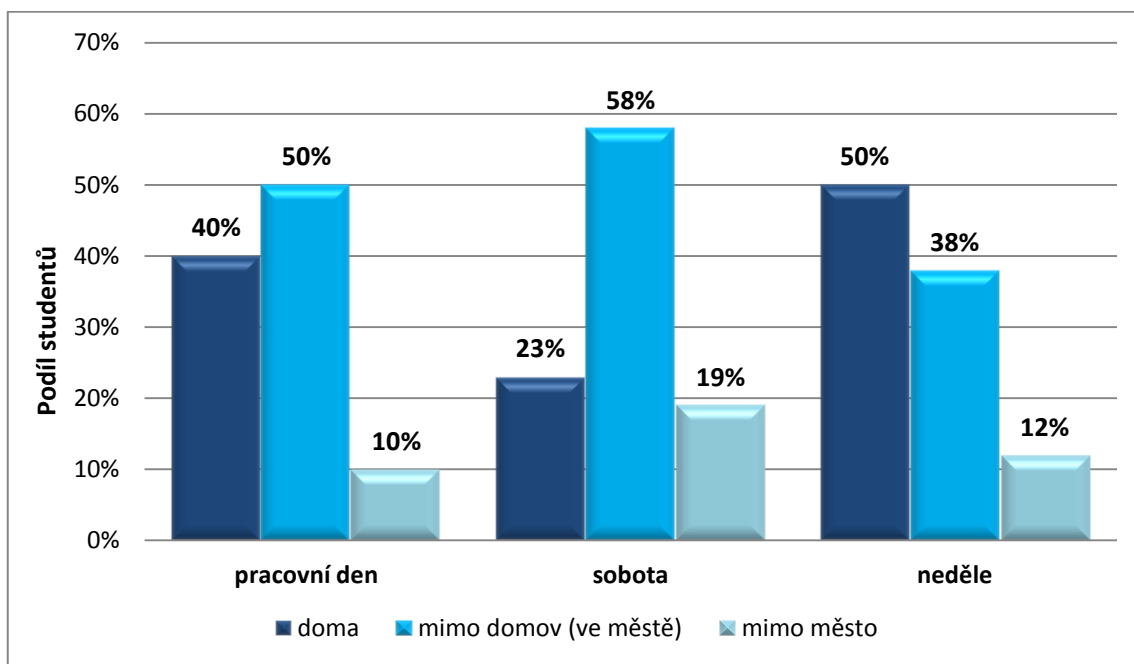
	Muži	Ženy
I když mám řadu možností, jak trávit svůj volný čas, nejsem příliš spokojen(a)	0%	3%
Jsem spokojen(a) se svým volným časem a mohu si ho uspořádat podle svých představ	42%	37%
Mám málo volného času, na to abych mohl(a) dělat vše, co bych si přál(a)	16%	29%
Nemám dostatek financí, abych trávil(a) volný čas podle svých představ	26%	20%
Občas nevím, co si se svým volným časem počít	16%	11%

Zdroj: vlastní zpracování, 2012, n=165

5.3 Místo a způsob trávení volného času

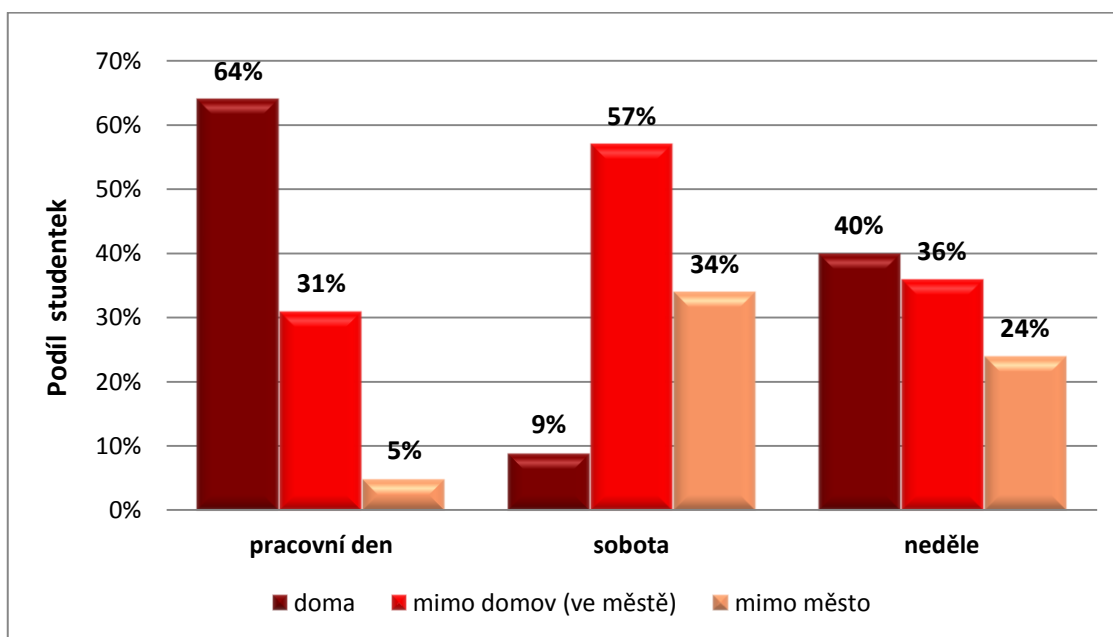
V následujících grafech je vidět, že je místo trávení volného času u studentů poněkud odlišnější než u studentek. Na základě toho, jsem výsledky místa trávení volného času středoškoláků rozdělila podle pohlaví. V pracovních dnech a v neděli studenti realizují své volnočasové činnosti většinou mimo domov nebo doma. Rozdíl mezi těmito dvěma možnostmi, jak je ukázáno v grafu č. 3, není příliš velký. Nejméně procent žáků tráví volný čas v jiném městě, a to jak v pracovních dnech, tak v sobotu i v neděli. Jedná se převážně o studenty, kteří pocházejí z okolních měst, ale navštěvují školu v Mostě. Mají zde okruh přátel, se kterými se chtějí scházet i ve svém volném čase.

Graf č. 3 Místo trávení volného času studentů

Zdroj: vlastní zpracování, 2012, n=60

Graf č. 4 Místo trávení volného času studentek

Zdroj: vlastní zpracování, 2012, n=110

Ať už je to způsobené nabídkou volného času ve městě Most či jen stávajícím se zvykem, sobota je z tohoto pohledu dnem, kdy studenti i studentky tráví z velké části svůj volný čas ve městě, tedy mimo domov. Rozdíl mezi chlapci a dívky je z tohoto hlediska vidět hlavně během pracovních dnů, kdy chodí do školy. Zatímco studenti tráví svůj volný čas po škole, jak doma tak mimo domov, 64% studentek je po skončení

školního vyučování doma. Podle mého názoru je to náznak toho, že jsou dívky v oblasti přípravy do školy zodpovědnější a jsou raději doma, než aby se „potulovaly“ ve městě. Oproti chlapcům mají také děvčata téměř dvojnásobně větší chuť vzdálit se o víkendech místu trvalého bydliště.

V rámci způsobu trávení volného času mě zároveň zajímalo, s kým dotazovaní středoškoláci nejčastěji tráví svůj volný čas. Respondenti mohli označit v této otázce více možností. Výsledky v tabulce č. 4 a č. 5 obsahují procentuální podíly každé označené odpovědi bez ohledu na počet dotazovaných. Ukazuje se, že během pracovního dne dívky tráví volný čas nejčastěji v rámci rodinného kruhu. Jestliže uvážíme, že jen 9% studentů si představuje volný čas jako čas strávený s rodinou, jak je zobrazeno v grafu č. 2, pak si tato zjištění navzájem poněkud odporují. V sobotu tráví studentky volný čas nejčastěji se svými přáteli. V neděli se scházejí zejména se svými partnery nebo opět realizují volnočasové aktivity se svými sourozenci či s celou rodinou. Ty, které o víkendu zvolily možnost, že jsou ve svém volném čase samy, většinou označovaly pouze tuto možnost. Může to být vlivem jejich samotářské či do sebe uzavřené osobnosti.

Tab. č. 4 Odpovědi studentek na otázku, s kým trávíš především svůj volný čas

STUDENTKY	PRACOVNÍ DEN	SOBOTA	NEDĚLE
sám, sama	17,8%	4,4%	8,5%
se sourozencem, rodinou	25,0%	18,2%	28,5%
s kamarádem, kamarádkou	19,4%	21,4%	20,0%
s přítelem, přítelkyní	20,3%	25,3%	28,0%
s více přáteli	12,5%	30,7%	15,0%

Zdroj: vlastní zpracování, 2012, n=170

Z tabulky č. 5 vyplývá, že odpovědi studentů na otázku, s kým nejčastěji tráví svůj volný čas během pracovních dnů, jsou poměrně vyrovnané. Většina chlapců odpovídala téměř všechny možnosti. Snaží se tedy rozvrhnout svůj volný čas takovým způsobem, aby měli chvíli nejen sami pro sebe, ale též pro rodinu, kamarády či svou přítelkyni. Nejmenší podíl tvoří volný čas strávený s více přáteli. Podle získaných výsledků je skupinovému realizování činností ve volném čase s přáteli vyhrazená zejména sobota, kdy podíl činí téměř 28%. Dále chtějí mít chlapci, na rozdíl od dívek,

v sobotu a neděli více volného času jen sami pro sebe. Rozdíl oproti dívkám je v neděli dvojnásobný a v sobotu dokonce dosahuje trojnásobku.

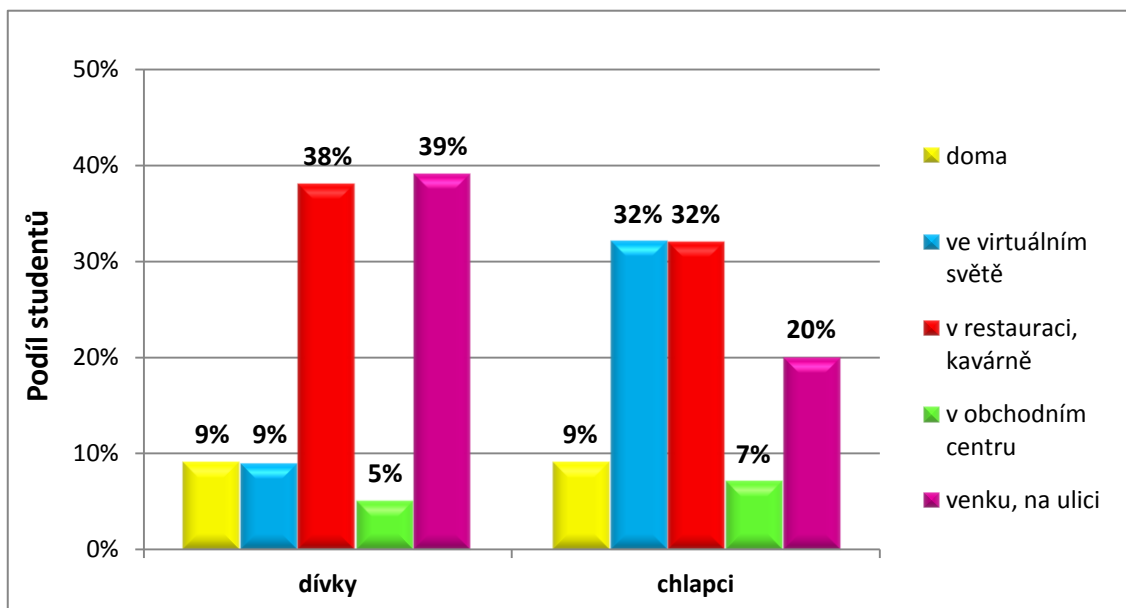
Tab. č. 5 Odpovědi studentů na otázku, s kým trávíš především svůj volný čas

STUDENTI	PRACOVNÍ DEN	SOBOTA	NEDĚLE
sám, sama	19,4%	13,9%	18,8%
se sourozencem, rodinou	22,6%	16,7%	21,9%
s kamarádem, kamarádkou	22,6%	19,4%	15,6%
s přítelem, přítelkyní	22,6%	22,2%	21,9%
s více přáteli	12,8%	27,8%	21,8%

Zdroj: vlastní zpracování, 2012, n=170

Jak už bylo řečeno, pro středoškoláky má velký význam kamarádství. Utváření přátelských vztahů jim pomáhá lépe se orientovat v dnešním světě. Mnoha jedinců má v tomto věkovém období výborné vztahy s rodiči a nebojí se jim svěřit s jakýmkoliv problémem. Bohužel to tak není ve všech rodinách. A právě zde má přátelství důležitou roli. Pochopení, podpora, pomoc, společný zážitek či jiná společná událost přispívá k posilování těchto přátelských vztahů. Mnoho těchto přátelství poté přetrvává dlouhá léta nebo dokonce po celý život. V předchozích tabulkách bylo zjištěno, že středoškoláci tráví často svůj volný čas se svými kamarády a kamarádkami. Podle grafu č. 5 se dívky nejčastěji setkávají se svými přáteli buď v restauraci, kavárně či jinému podobnému zařízení nebo někde venku ve městě. I přes současný trend komunikování lidí pomocí sociálních sítí, pouze 9% studentek upřednostňuje tuto formu komunikace se svými přáteli. Naopak u chlapců je podíl komunikování ve virtuálním dominantní. Mimo to se, stejně jako dívky, často schází se svými přáteli v restauraci či zařízeních podobného charakteru.

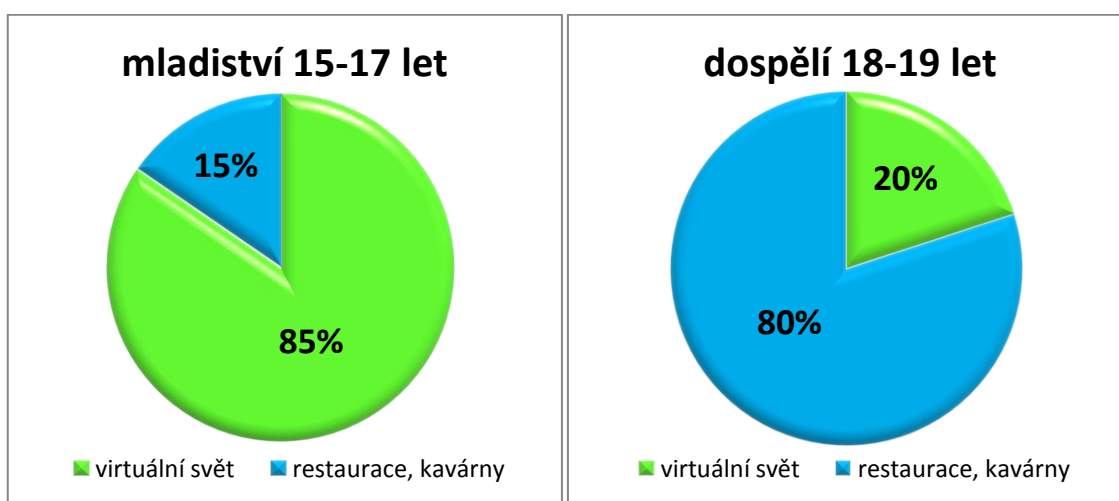
Graf č. 5 Nejčastější místo scházení se studentů se svými přáteli

Zdroj: vlastní zpracování, 2012, n=170

Při analyzování dat jsem zjistila, že vlivem dosažení dospělého věku se místo setkávání středoškoláků se svými kamarády výrazně mění. Studenty jsem rozdělila do dvou věkových kategorií, kdy první kategorii tvoří studenti ve věku 15 až 17 let a do druhé kategorie jsou zařazeni dospělí středoškoláci ve věku 18 a 19 let. Jak je uvedeno v grafu č. 5, chlapci se nejčastěji setkávají se svými přáteli ve virtuálním světě nebo v zařízeních, jako jsou restaurace či kavárny.

Graf č. 6 Porovnání mladistvých a dospělých studentů

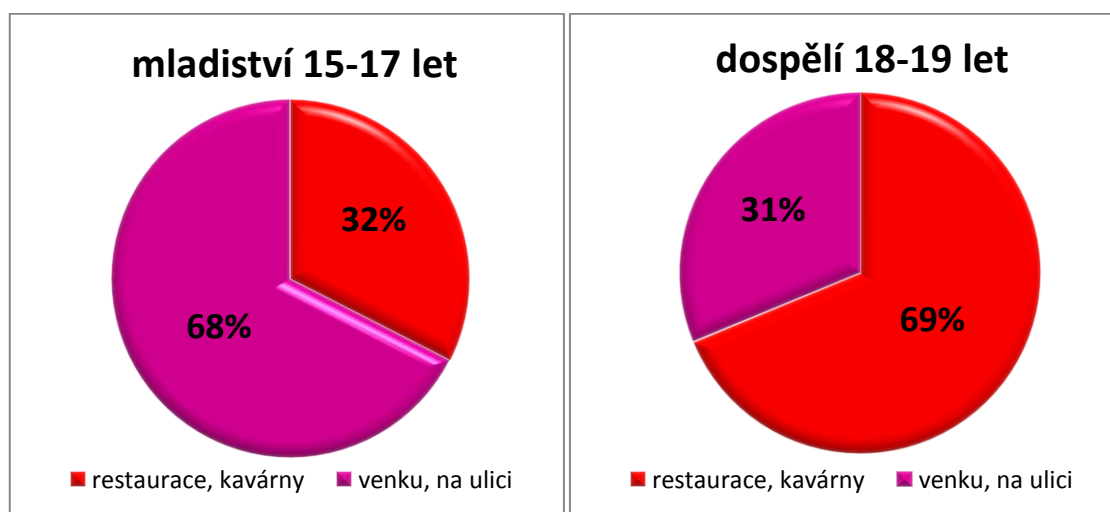
Zdroj: vlastní zpracování, 2012, n=38

Graf č. 6 ukazuje, že chlapci ve svém mladistvém věku tráví především svůj volný čas s kamarády ve virtuálním světě. Komunikují spolu přes sociální sítě, ale také

spolu hrají různé síťové počítačové hry. V dospělosti se místo trávení volného času s přáteli výrazně mění. Ve svém hodnotovém systému upřednostňují raději posezení s partou v hospodách, barech či restauracích. Je to dáno tím, že od dovršení věku 18 let mohou konzumovat alkohol. Většina chlapců si v tomto dospělém věku přivydělává formou brigády. Mohou si tudíž finančně dovolit navštěvovat zařízení takového charakteru. Způsobené to může být také tím, že dosažením dospělého věku dostávají od rodičů větší kapesné. To je však pouze má domněnka.

U dívek dochází při dosažení dospělosti, jak je možno vidět v grafu č. 7, ke stejné změně jako u chlapců. Dospělé studentky také tráví převážně svůj volný čas strávený s přáteli zejména v restauracích, barech, kavárnách apod. V mladším středoškolském věku se pro změnu scházejí s kamarádkami nejvíce venku.

Graf č. 7 Porovnání mladistvých a dospělých studentek

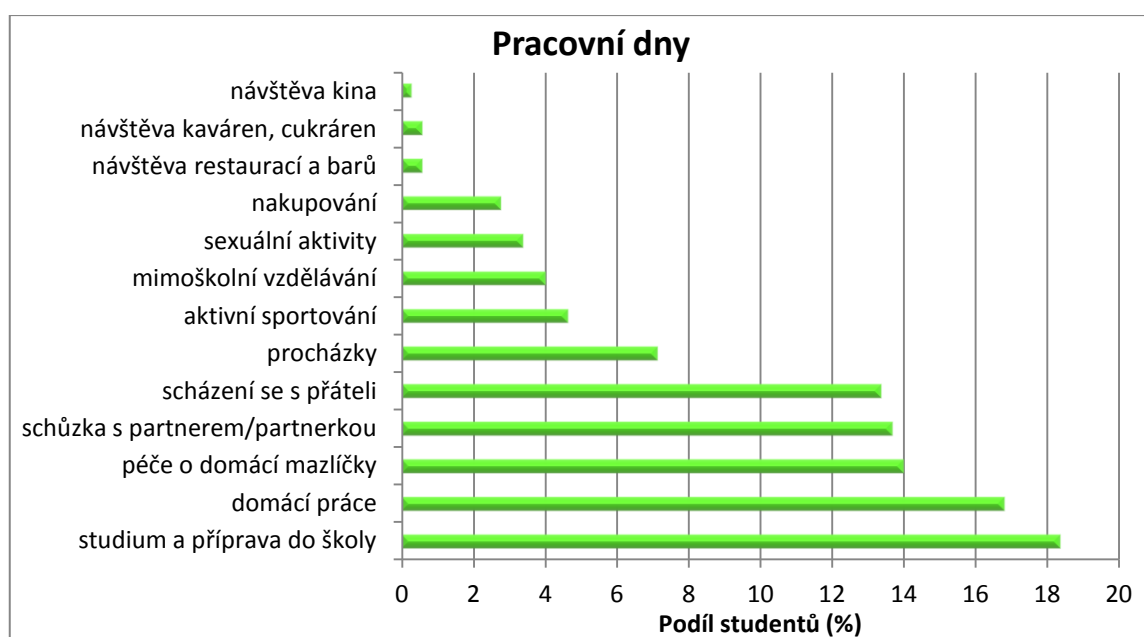
Zdroj: vlastní zpracování, 2012, n=85

5.4 Aktivity středoškoláků ve volném čase

Součástí tohoto výzkumu bylo zjistit nejen s kým a kde, ale také prostřednictvím jakých aktivit, středoškoláci tráví svůj volný čas. Každý jedinec upřednostňuje jiný druh volnočasových aktivit i interval jejich realizace. Trávení volného času prostřednictvím těchto aktivit je během pracovních dnů a během víkendu odlišné. Dotazovaní studenti měli ohodnotit na základě stupnice od jedné do pěti (1-velmi často, 2-často, 3-občas, 4-minimálně, 5-nikdy), jak často realizují jednotlivé volnočasové činnosti. Podle níže uvedeného grafu (graf č. 8) se nejčastěji studenti věnují během pracovních dnů přípravě a studiu do školy a následně pak domácím pracím. Tyto dvě činnosti jistě nepatří, i přes jejich nejčastější realizaci, k těm nejpříjemnějším volnočasovým činnostem. Dále se

věnují svým domácím mazlíčkům, kteří vyžadují každodenní péči, scházejí se s partnery či pobývají v okruhu svých přátel. Naopak k činnostem, které nejsou realizovány velmi často během pracovních dnů, patří návštěva kaváren, restaurací a barů, ale též návštěva kina. Mostecké kino bylo vybudováno zhruba před 40 lety a komunistická podoba se od té doby uvnitř kina příliš nezměnila. Odhaduji, že studenti i ostatní obyvatelé navštěvují raději modernější 3D kina v jiných blízkých městech. Studenti ztratili především zájem o různá divadelní představení. Divadlo navštěvují minimálně a to převážně v rámci školní výuky.

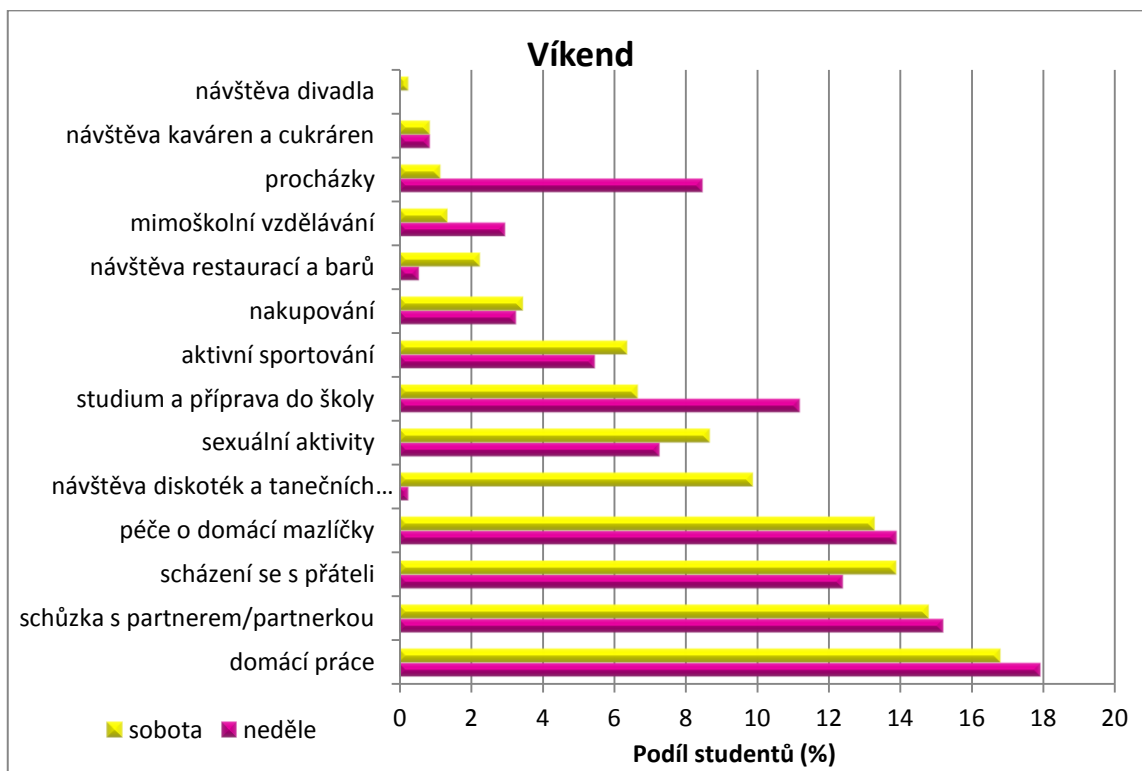
Graf č. 8 Aktivity, které studenti realizují „velmi často“ během pracovních dnů

Zdroj: vlastní zpracování, 2012, n=170

Domácí práce zůstávají mezi nejčastěji realizovanými aktivitami i o víkendu na prvních pozicích, jak je uvedeno v grafu č. 9. Téměř nezměněné zůstávají také setkání s přáteli, schůzky s partnery a péče o domácí mazlíčky. Studiu a přípravě do školy se v sobotu věnuje o více jak polovinu méně studentů než v pracovní dny. V neděli se pak zase podíl studentů, kteří se věnují učení, zvětšil. Rozdíly mezi sobotou a nedělí nejsou nějak výrazné. Sobota je oproti neděli den, kdy studenti navštěvují různé taneční kluby či diskotéky. V neděli je návštěva takových podniků téměř nulová. Je to způsobené tím, že studenti jdou v pondělí do školy a tyto podniky jsou v neděli zavřené. Respondenti se v neděli také mnohem raději procházejí.

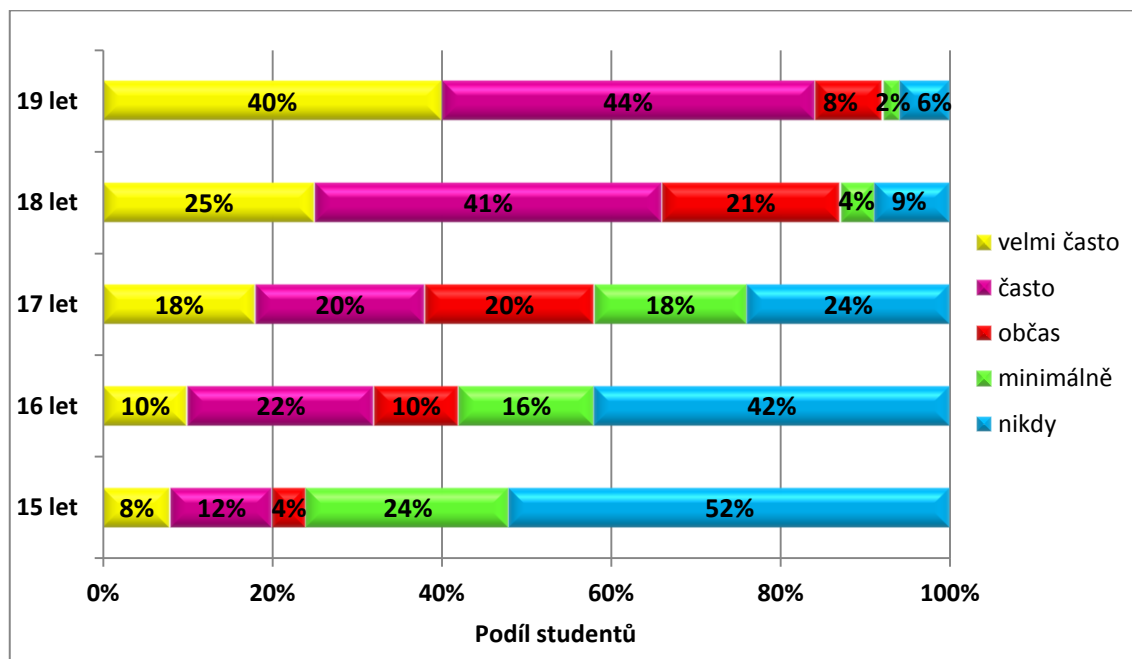
Graf č. 9 Aktivity, které studenti realizují „velmi často“ během víkendu

Zdroj: vlastní zpracování, 2012, n=170

V tomto středoškolském období začíná většina studentů a studentek uspokojovat své sexuální potřeby. Zahrnula jsem tedy sexuální činnosti do aktivit, které by středoškoláci mohli nejčastěji realizovat ve svém volném čase. Z celkového počtu dotazovaných odpovědělo 25% studentů, že sexuální aktivity ve svém volném čase nikdy neprovozuje. Při porovnání chlapců a děvčat bylo zjištěno, že podíl chlapců, kteří nerealizují aktivity takového druhu, činí 32%. Dívky jsou mnohem vyspělejší než chlapci ve stejném věku, proto je tento podíl u dívek o 10% nižší. Vztah k sexuálním aktivitám se také mění s přibývajícím věkem jedinců. V grafu č. 10 je vidět, jak často se středoškoláci věnují aktivitám uspokojující jejich sexuální potřeby v závislosti na věku. Do svého volného času je zejména nezahrnují patnáctiletí a šestnáctiletí studenti. S rostoucím věkem se pak interval realizace sexuálních aktivit zkracuje. Tento interval nelze jednoznačně určit u sedmnáctiletých studentů. Odpovědi na otázku, jak často se studenti a studentky věnují činnostem se sexuálním zaměřením, jsou téměř vyrovnané. Studenti v dospělém věku uspokojují své sexuální potřeby často a někteří dokonce velmi často. Je však na každém chlapci a na každé dívce, kdy začnou sexuální aktivity zařazovat do svého volného času.

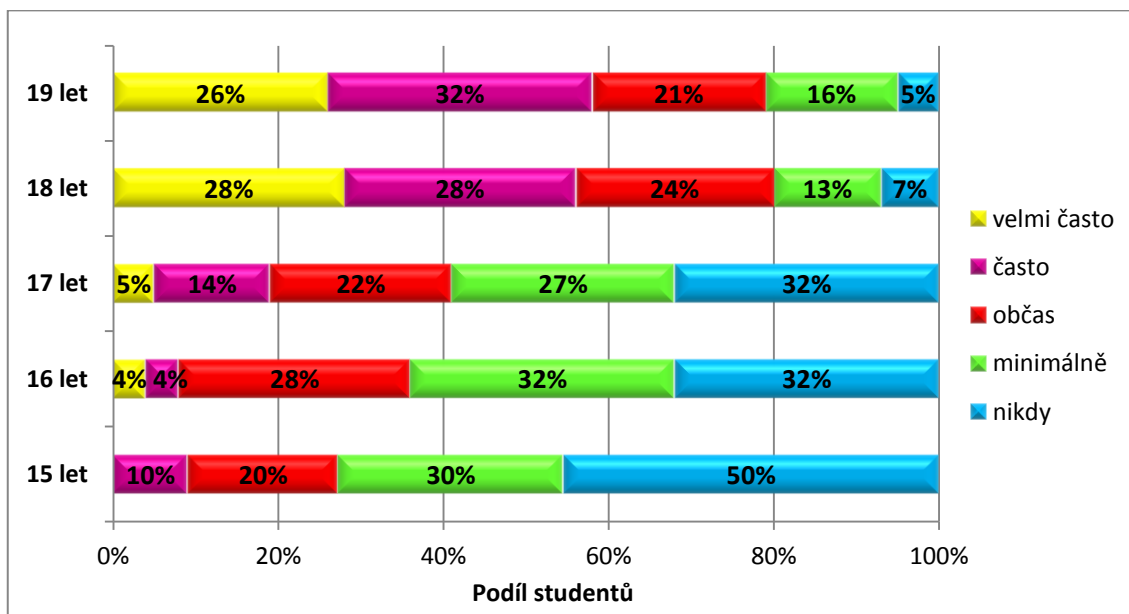
Graf č. 10 Sexuální aktivity podle věku studentů

Zdroj: vlastní zpracování, 2012, n=170

Mnoho mladých jedinců se také v tomto adolescentním věku chodí bavit na diskotéku nebo do různých tanečních klubů. Jak jsem již zmiňovala, ve městě Most se nacházejí podniky takového charakteru. V některých je povolen vstup jen dospělým osobám a některé kluby mohou navštěvovat již patnáctiletí jedinci. Při vyhodnocování dotazníků, bylo zjištěno, že 74% mladých respondentů chodí ve svém volném čase se svými přáteli do takového podniku. Podíl chlapců, kteří zábavu na diskotékách či v jiných podobných zařízeních zahrnují mezi své volnočasové aktivity, je prakticky stejný jako u chlapců, kteří této aktivitě příliš neholdují. U studentek je to ovšem jinak. Jen něco málo přes 20% dívek odpovědělo, že na diskotéku vůbec nechodí. Na základě grafu č. 11 je většina středoškoláků, neupřednostňující tento druh trávení volného času, ve věku od 15 do 17 let. Nemusí to být způsobené jen nezájmem trávit volný čas tímto způsobem, ale také vlivem rodičů a jejich strachu o svého potomka. V takových podnicích mohou na jedince působit velmi negativní jevy, ať už v podobě alkoholu, tabáku či jiných návykových látek. Vzhledem k vysoké kriminalitě v Mostě není vyloučené, že se též nemohou stát součástí nežádoucí vrstevnické skupiny, zaplést se do nějaké rvačky nebo se stát obětí násilí. V dospělém věku pak studenti i studentky upřednostňují tento trávení volného času více a navštěvují tak diskotéky či taneční kluby mnohem častěji než v mladším středoškolském věku.

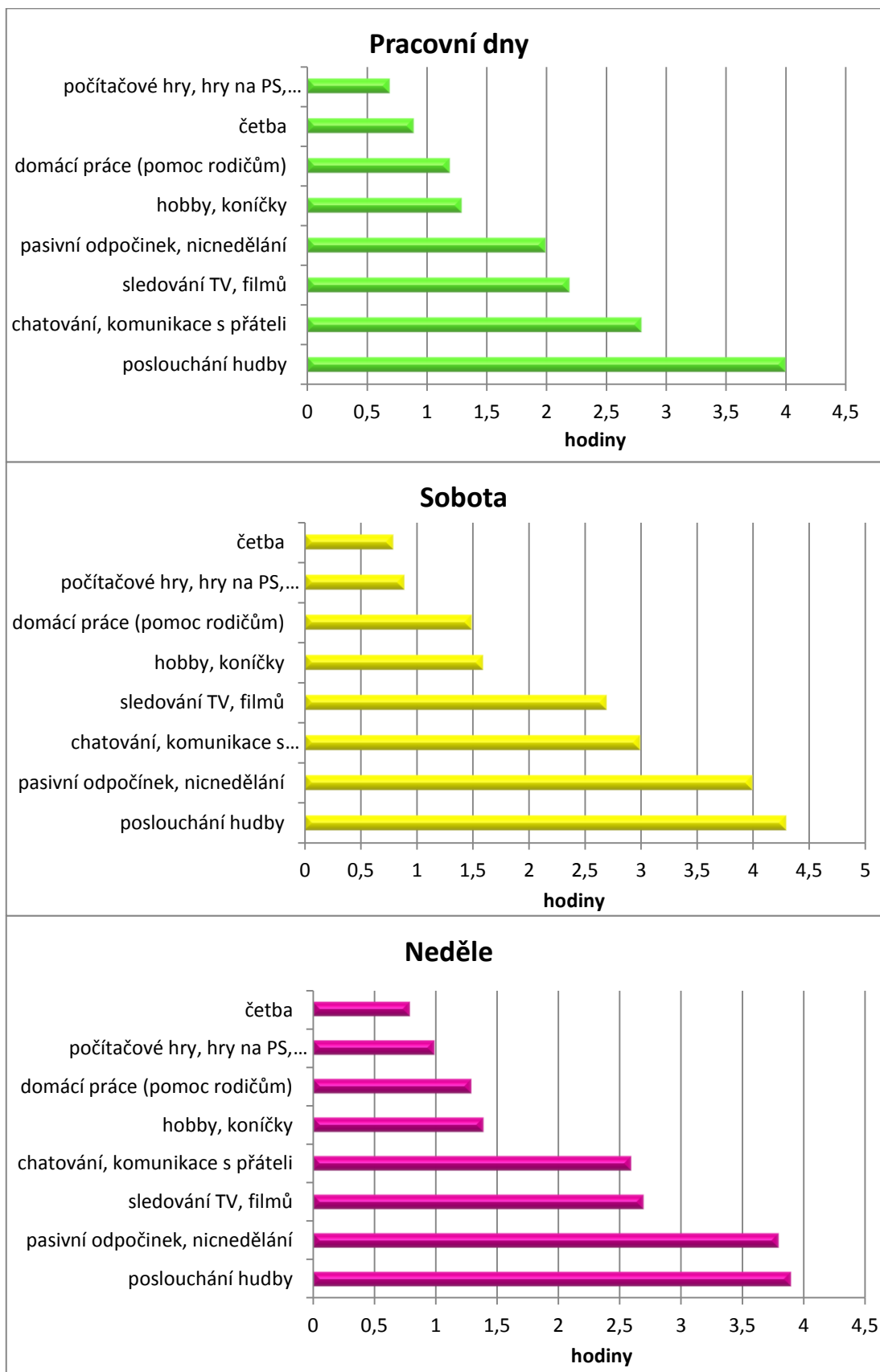
Graf č. 11 Návštěva diskoték a tanečních klubů podle věku studentů

Zdroj: vlastní zpracování, 2012, n=170

Někteří respondenti tráví nejčastěji svůj volný čas doma. Otázkou ovšem zůstává, jaké činnosti doma realizují a kolik hodin se jim věnují během pracovních dnů a během víkendu. Výsledky jsou uvedené v grafu č. 12. Studentům byla v dotazníku poskytnuta nabídka domácích volnočasových aktivit a ke každé aktivitě měli uvést počet hodin věnovaných této aktivitě. Počet hodin byl analyzován a pro vyhodnocení byl vypočítán aritmetický průměr každé domácí aktivity. Za každodenní činnost realizovanou doma lze považovat poslech hudby, kdy se počet hodin věnovaných této aktivitě pohybuje okolo 4 hodin. Studenti během pracovních dnů stráví také nejvíce hodin na internetu, prostřednictvím kterého komunikují se svými přáteli, aniž by se museli vidět osobně. O víkendu se pro změnu studenti věnují několik hodin pasivnímu odpočinku nebo tzv. nicnedělání. Každý člověk by měl alespoň na chvíli ve svém volném čase vypnout a odpočívat, aniž by u toho např. koukal na televizi nebo si četl noviny. Média mají velký význam v životě mladých jedinců a ve volném čase na ně působí ve všech prostředích, tedy i doma. Nejméně hodin se studenti věnují četbě tištěných médií v podobě knih a časopisů. Vypočítáním aritmetického průměru vychází, že každý respondent denně čte zhruba 45 minut. Čas věnovaný televizi a filmům činí během pracovních dnů 2 hodiny na každého studenta, o víkendu je to přes 2 a půl hodiny. Z uvedených médií nejvíce mládež ovlivňuje internet, na kterém stráví respondent skoro 3 hodiny denně. Na domácí práce si studenti vyhradí ve svém volném čase hodinu a půl.

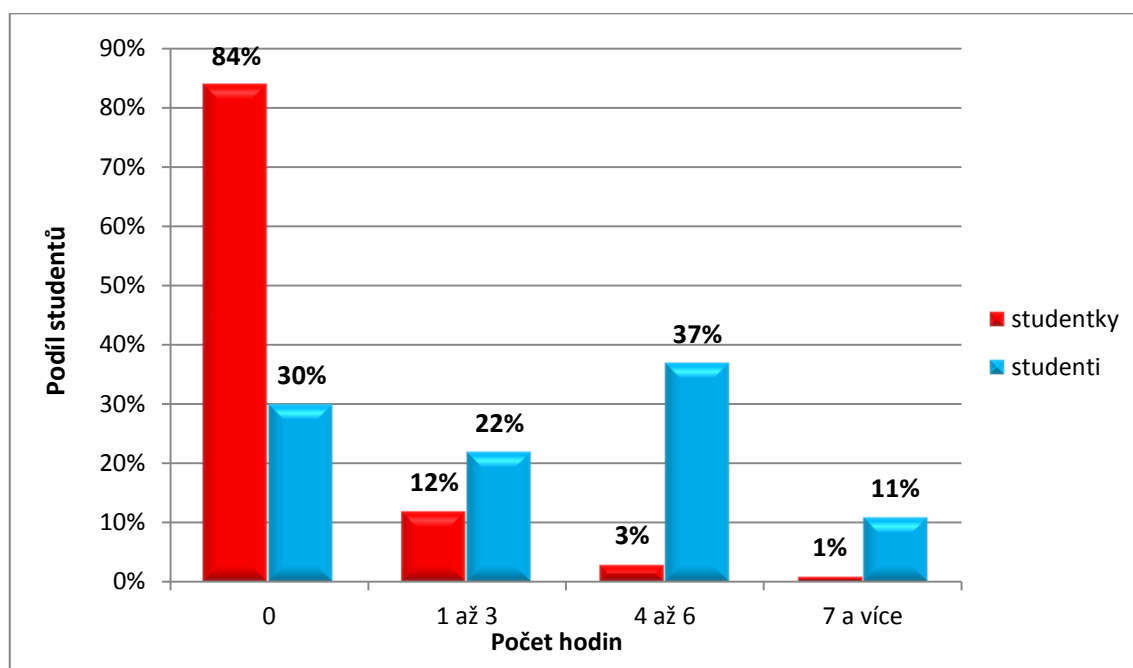
Graf č. 12 Počet hodin, které denně věnují studenti činnostem realizovaných doma

Zdroj: vlastní zpracování, 2012, n=170

V předchozím grafu nemá volnočasová aktivita spojená s hraním počítačových her nebo jiných podobných zařízení nějaký zvláštní význam, ovšem při pohledu na graf č. 13 lze jednoznačně říci, že takovému druhu činnosti se věnují zejména chlapci. Při vyhodnocování jsem počet hodin rozdělila do čtyř kategorií. Zatímco jen 16% dívek tráví svůj volný čas i hraním virtuálních her, tak podíl chlapců je čtyřnásobně vyšší (70%). Nejvíce chlapců se věnuje této aktivitě přibližně 4 až 6 hodin denně. Dokonce jsou mezi dotazovanými i tací, kteří tráví svůj volný čas tímto druhem zábavy přes sedm hodin denně. Tito studenti zřejmě při vžití do virtuálního světa ztrácí pojem o čase. V extrémních případech může dojít k situaci, kdy člověk ztratí přehled o skutečném světě a žije pouze ve virtuální realitě. Může to být způsobené problémy ve skutečném životě týkající se školy, rodičů, finanční situace apod. a jedinci se tak cítí ve virtuálním světě lépe. Jiní si prostě jen krátí svůj volný čas. (blog.iDNES.cz, 2008)

Graf č. 13 Počet hodin, které středoškoláci tráví hraním PC her, Xbox apod.

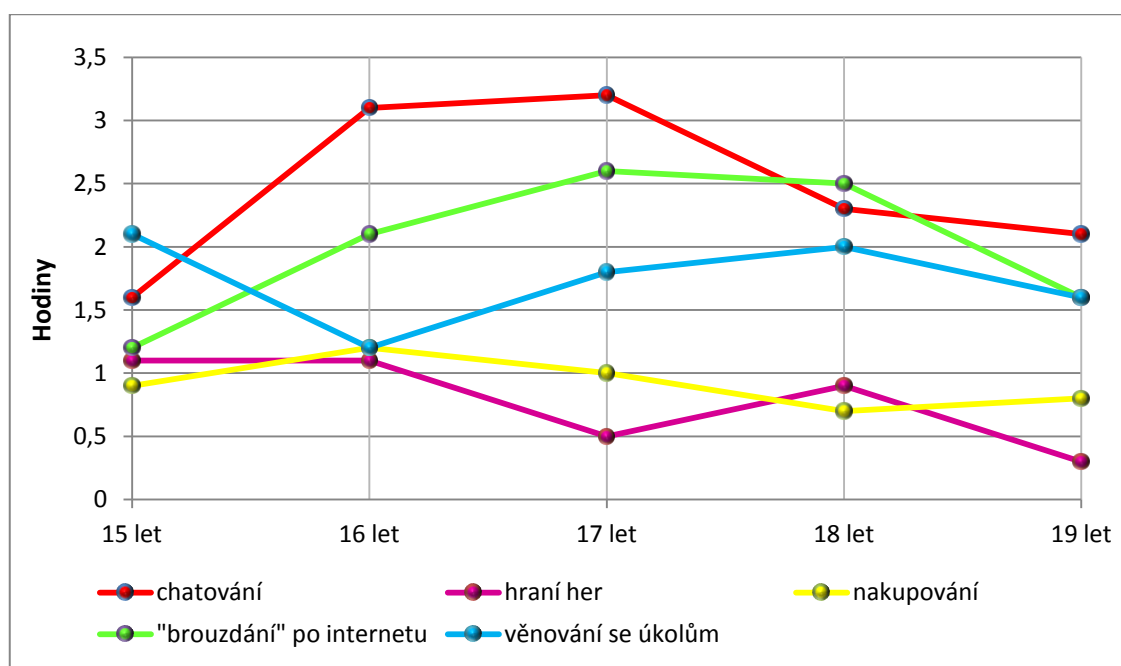

Zdroj: vlastní zpracování, 2012, n=170

Internet je důležitou součástí v životě středoškoláků. Potřebují ho k zábavě, komunikaci s přáteli, zpracovávání úkolů a někteří také k nakupování. Cílem výzkumu bylo také zjistit, kolik hodin denně stráví respondenti na internetu a kterým internetovým činnostem se nejvíce věnují. Průměrně vychází na každého respondenta hodina a půl strávená denně na internetu, což není tak mnoho. V grafu č. 14 je průměrný počet hodin každé internetové aktivity rozdělen podle věku. Nejvíce počet hodin tráví

studenti chatováním a komunikací se svými přáteli prostřednictvím různých sociálních sítí, a to zejména šestnáctiletí a sedmnáctiletí. Hned druhá v pořadí je aktivita nazvaná „brouzdání“ po internetu, do které spadají činnosti jako sledování počasí, čtení nejzajímavějších novinek, horoskopy apod. Respondenti ve věku 15 let se podle vypočítaného průměru hodin nejvíce věnují zpracovávání domácích úkolů či seminárních prací, naopak nejméně nakupují a hrají internetové hry. Šestnáctiletým studentům zase trvá zpracovávání úkolů či seminárních prací nejméně času.

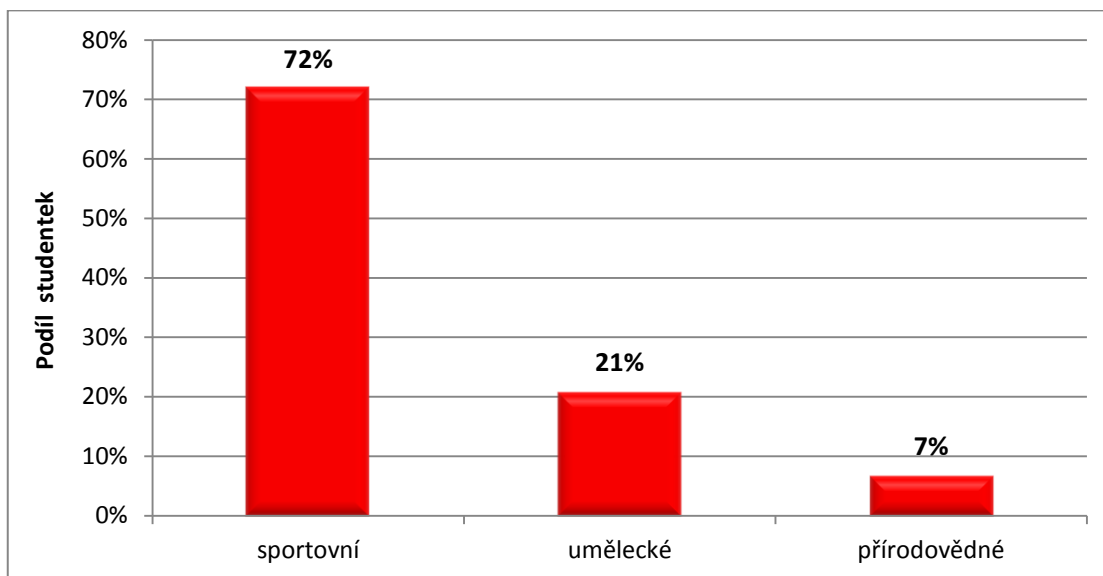
Graf č. 14 Průměrný počet hodin věnovaných internetovým aktivitám

Zdroj: vlastní zpracování, 2012, n=170

Součástí tohoto výzkumu byla i otázka, zda se respondenti ve svém volném čase pravidelně (min. jednou týdně) věnují nějaké aktivitě. Z celkového počtu dotazovaných odpovědělo na tuto otázku, že se pravidelně věnuje volnočasové aktivitě, 58% studentů. Tito studenti měli pak dále do dotazníku doplnit konkrétní pravidelnou činnost. Pravidelné aktivity dívek byly rozděleny podle charakteru do tří kategorií (sportovní, umělecké a přírodovědné). Výsledky jsou zobrazené v grafu č. 15. Většina dívek pravidelně realizuje aktivity sportovního charakteru. Mezi nejčastěji uváděné sportovní činnosti patřilo fitness a různá cvičení, především zumba a aerobik, dále pak házená, plavání, florbal či volejbal. Další kategorií jsou pak umělecké aktivity, do kterých byl zařazen především tanec, zpěv a kreslení. Poslední přírodovědné aktivity zahrnovali zejména činnosti spojené se zvířaty, jako je jízda na koni a kynologie.

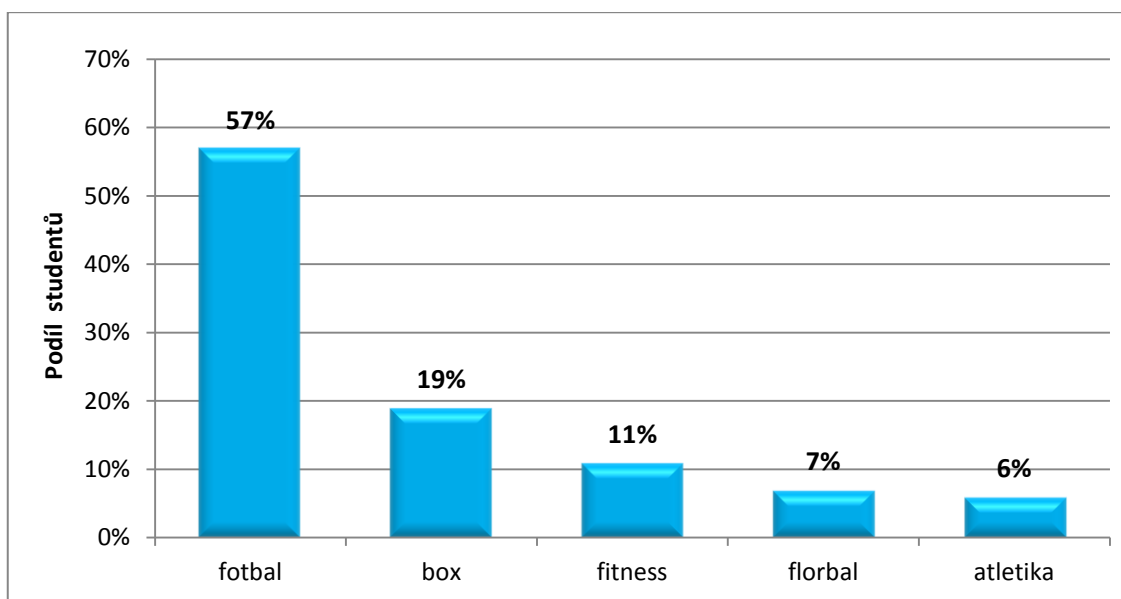
Graf č. 15 Pravidelné volnočasové aktivity studentek

Zdroj: vlastní zpracování, 2012, n=110

Všichni studenti uvádějící pravidelné aktivity, doplnili v dotazníku jednoznačně aktivitu sportovního charakteru. Proto jsou v následujícím grafu č. 16 uvedené jen sportovní činnosti. Více jak polovina studentů se pravidelně věnuje fotbalu (57%). Mezi nejnámější fotbalové mostecké fotbalové kluby patří FK Baník Most a FK Baník Souš. Dále se mezi odpověďmi vyskytoval box, fitness, florbal a atletika.

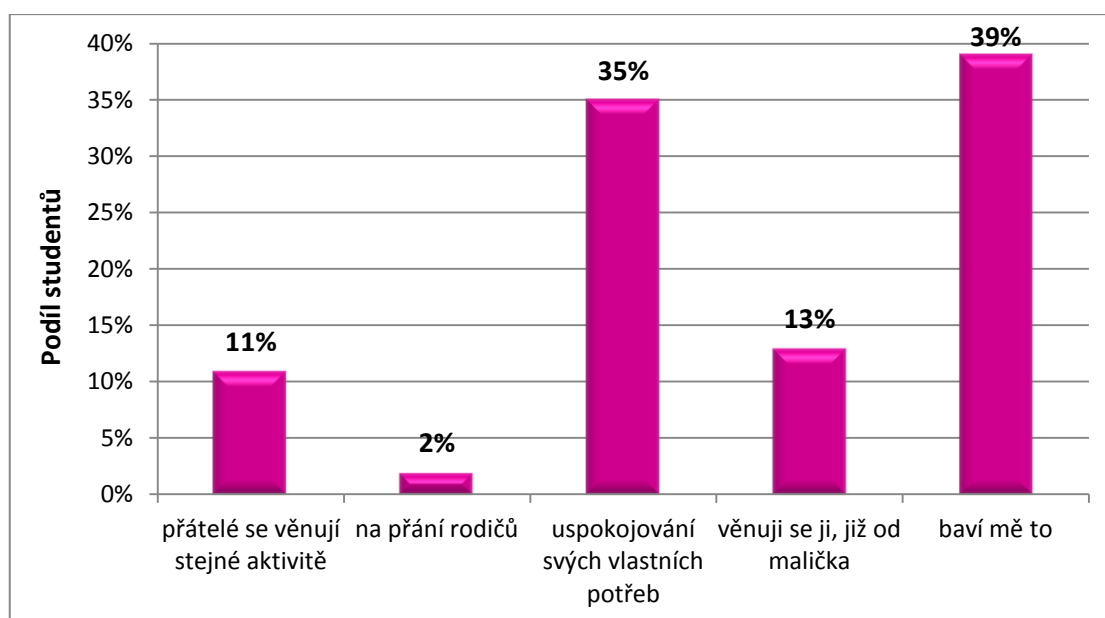
Graf č. 16 Pravidelné sportovní aktivity studentů

Zdroj: vlastní zpracování, 2012, n=60

V otázce, proč se studenti věnují pravidelné aktivitě, měli respondenti na výběr několik možností a mohli označit více důvodů. Na základě dosažených výsledků, které jsou uvedené v grafu č. 17, realizují studenti pravidelné aktivity převážně proto, že je tyto činnosti baví a prostřednictvím nich uspokojují své vlastní potřeby. Tyto potřeby se mohou týkat fyzické kondice, rozšiřování znalostí a dovedností apod. Jen minimální počet studentů pravidelně realizuje svou aktivitu na přání rodičů. Téměř vyrovnané jsou pak odůvodnění, že se přátelé věnují stejné aktivitě nebo že se této aktivitě věnují již od malička. Realizování pravidelných aktivit jistým způsobem efektivně naplňuje mladým jedincům život.

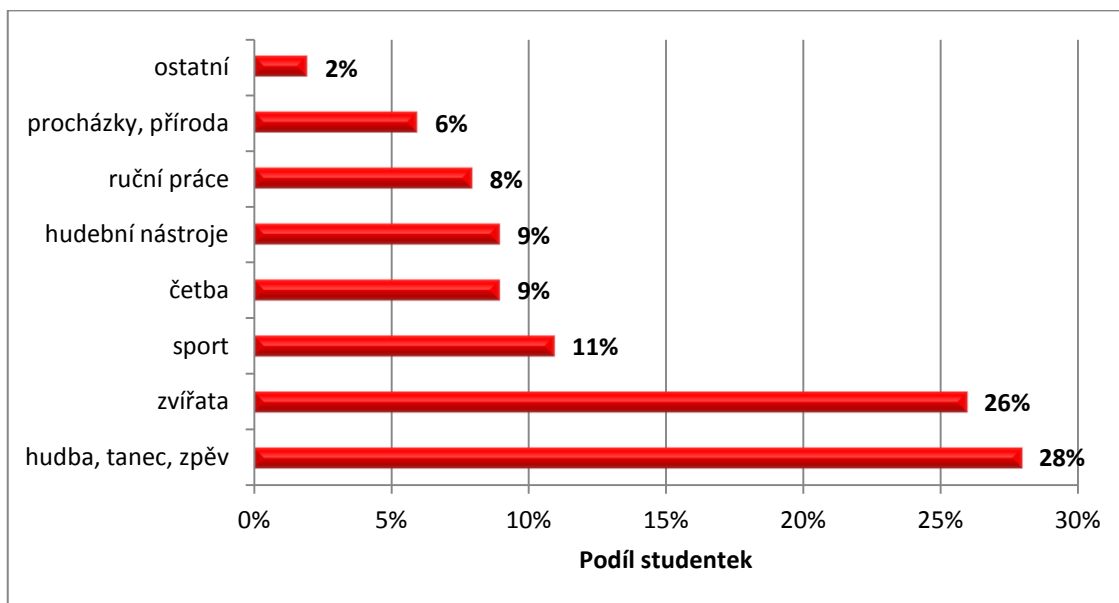
Graf č. 17 Důvody, proč se studenti věnují pravidelně vybraným volnočasovým aktivitám

Zdroj: vlastní zpracování, 2012, n=170

Na otázku, zda se středoškoláci věnují ve svém volném čase nějakému koníčku či oblíbené činnosti, 66% studentů označilo možnost ano. Tuto možnost měli dále doplnit svou konkrétní oblíbenou činností či koníčkem, kterým se zabývají. Jejich odpovědi jsem rozdělila do kategorií podle pohlaví. Mezi oblíbené činnosti studentek patří především hudba, tanec a zpěv. Dále se studentky rády věnují venčením svého psa, péčí o své domácí mazlíčky a jízdě na koni. Obecně jsem to zahrнула do kategorie pod názvem zvířata, jak lze vidět v grafu č. 16. Mezi oblíbené hudební nástroje, na které dívky hrají, patří klávesy, bicí a kytara. Ty činnosti, které se vyskytovaly jen ojediněle, byly zahrnuty do kategorie ostatní, např. kreslení, výlety a křížovky.

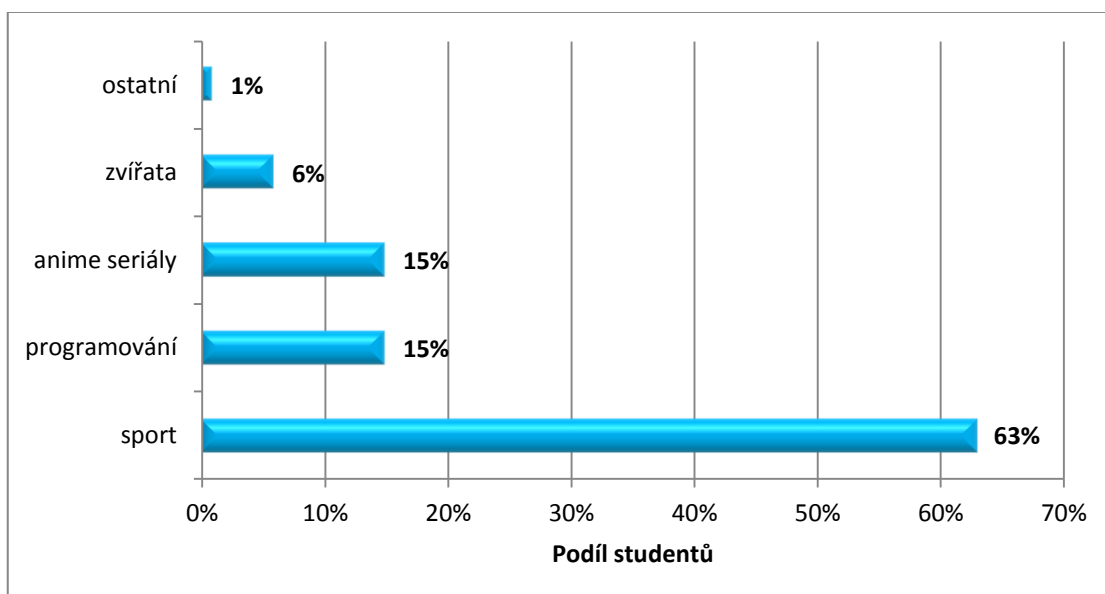
Graf č. 18 Koníčky a oblíbené volnočasové aktivity studentek

Zdroj: vlastní zpracování, 2012, n=110

U studentů převládají zejména sportovní činnosti. Nejvíce se objevoval v odpovědích fotbal, futsal, plavání a běh. Mezi další oblíbené činnosti chlapci zařazují též programování a sledování anime. Anime je název pro animované filmy a seriály, které jsou kresleny japonským stylem. Do kategorie ostatní bylo zařazeno např. skládání básniček a grafitty. Oproti dívkám mají chlapci užší rozsah oblíbených činností či koníčků, kterým se věnují ve svém volném čase.

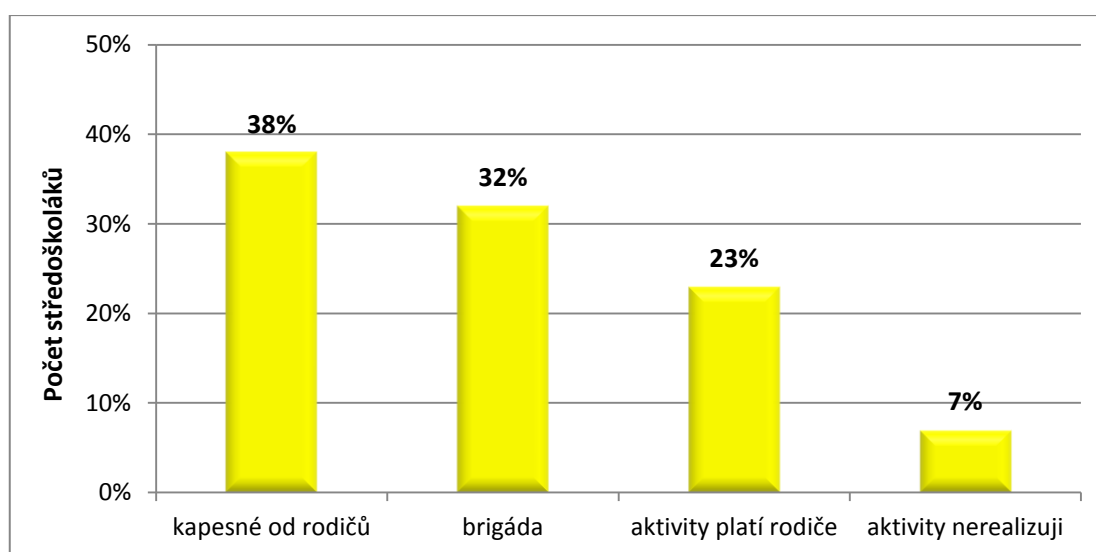
Graf č. 19 Koníčky a oblíbené volnočasové aktivity studentů

Zdroj: vlastní zpracování, 2012, n=60

V dnešní době volný čas stojí peníze a některé aktivity jsou tudíž finančně náročnější. Z tohoto důvodu bylo potřeba také zjistit, kde získávají středoškoláci finance na aktivity, které je vyžadují. Respondenti mohli opět u této otázky odpovědět více možnostmi. Nejvíce si studenti platí volnočasové aktivity ze svého kapesného, které získávají od rodičů. Další nejčastější odpovědí bylo získávání peněz prostřednictvím nějaké vlastní brigády. Studenti pak chtějí peníze, které si sami vydělali, utracet méně než peníze, které získali jednoduše od rodičů. Někteří studenti jednoduše finančně náročnější aktivity nerealizují.

Graf č. 20 Získávání financí k realizaci některých aktivit

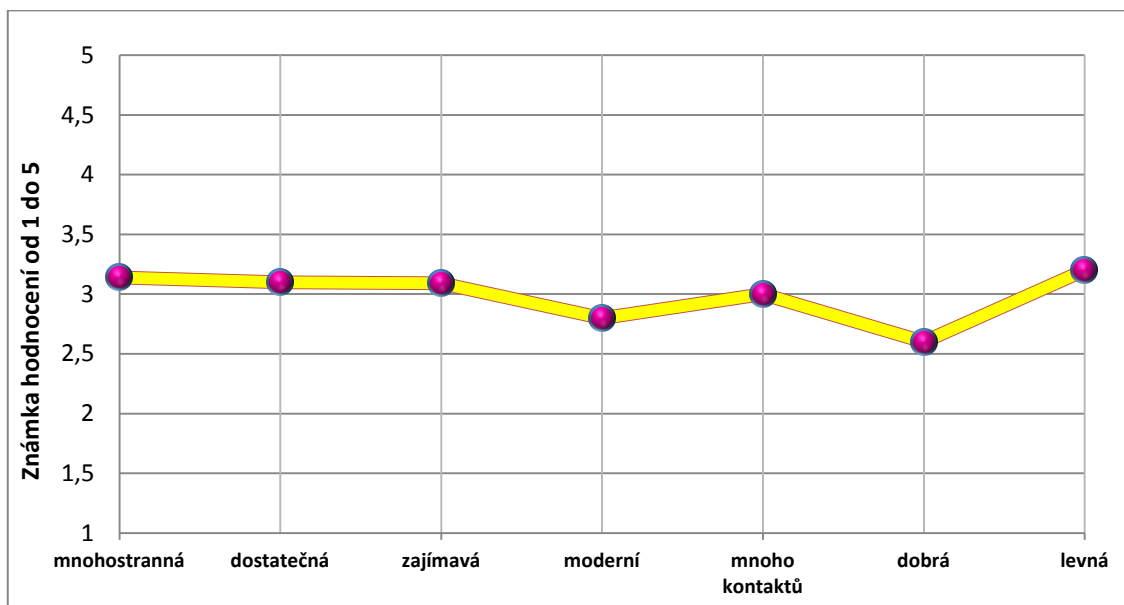

Zdroj: vlastní zpracování, 2012, n=170

5.5 Hodnocení možností trávení volného času v Mostě

Poslední oblastí, kterou se výzkum zabýval, byly možnosti trávení volného času ve městě Most. Pro hodnocení nabídky v Mostě bylo stanoveno sedm kritérií a k nim dalších sedm protikladných, kde vždy dvě kritéria tvořila protikladný pár (např. zajímavá X nezajímavá). Dotazovaní studenti měli křížkem označit, zda nabídku v Mostě považují za zajímavou (1), spíše zajímavou (2), ani zajímavou ani nezajímavou (3), spíše nezajímavou (4) a rozhodně nezajímavou (5). Pro jednodušší vyhodnocení byly odpovědi převedeny na známky, jež jsou uvedené v závorkách, a poté vypočten aritmetický průměr. V grafu č. 21 je vidět, že se hodnocení všech kritérií nabídky volného času v Mostě pohybuje okolo známky 3, což je střed hodnotící škály. Nejvíce vzdálené kritérium od tohoto středního hodnocení je dobrá X špatná, kde respondenti považují nabídku města Most spíše za dobrou.

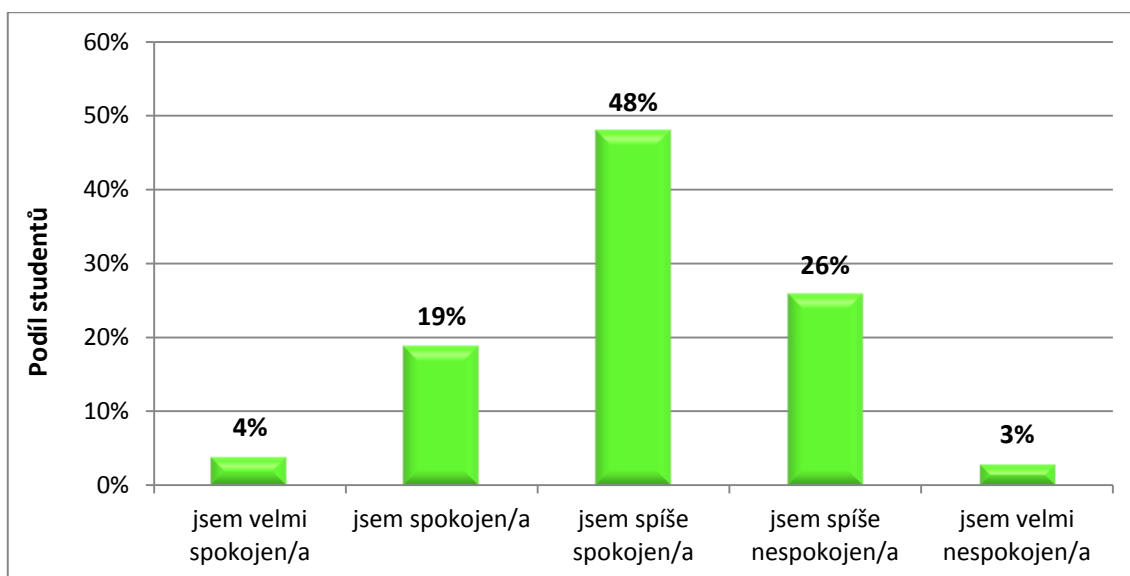
Graf č. 21 Hodnocení nabídky volného času v Mostě

Zdroj: vlastní zpracování, 2012, n=170

Na celkovou spokojenost týkající se nabídky volného času v Mostě téměř polovina středoškoláků (48%) odpověděla, že jsou spíše spokojeni. Při rozdělení výsledků na spokojené a nespokojené respondenty, činí podíl nespokojených studentů jen 29%. Což je pro město Most celkem uspokojující, uvážíme-li, že v hodnocení na základě určitých kritérií se nabídka města Most nachází uprostřed hodnotící škály.

Graf č. 22 Celková spokojenost s nabídkou volného času v Mostě

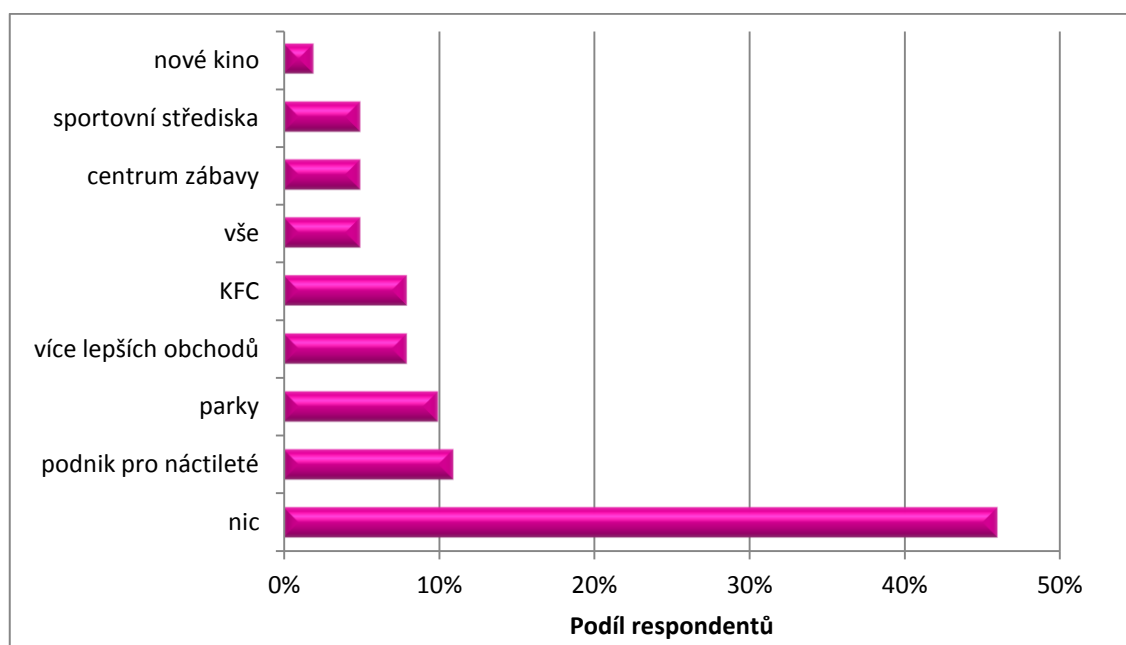

Zdroj: vlastní zpracování, 2012, n=170

Studenti měli možnost v dotazníku vyjádřit svůj vlastní názor na to, co by ve městě Most rádi změnili nebo co jim tu chybí. 13 % respondentů uvedlo, že nemají v Mostě trvalé bydliště a neznají to tu. Vzhledem k typu otázky byly nejprve jednotlivé názory studentů zapsány a následně pak kategorizovány s tím, že nedostatky netýkající se tématu této práce, byly vyřazeny. Téměř polovina středoškoláků (46%) je v Mostě spokojená. Nic by v Mostě neměnili a nic jim tu nechybí. Opačný pohled na město má jen 5 % dotazovaných. Ti by naopak změnili úplně vše.

Graf č. 23 ukazuje, že studenti by v Mostě měli rádi více podniků, kde by se mohli scházet se svými vrstevníky a přáteli. Chtějí více míst pro získávání nových známých. K setkávání se svými přáteli by rádi měli také čistější a bezpečnější parky s lavičkami k posezení. Pro uspokojování svých potřeb prostřednictvím nákupů by ve městě Most chtěli mít větší množství lepších obchodů. Je sice pravda, že výběr v obchodech je oproti jiným městům omezený, ale podle mého názoru je však ve městě obchodů dostatek. Někteří studenti by rádi postavili nové kino nebo jen změnili staré, mostecké kino Kosmos. Exteriér kina byl zhruba před rokem kompletně zrekonstruován a doplněn kavárnou. Bohužel design kina je stále v komunistickém duchu.

Graf č. 23 Nedostatky volnočasové nabídky ve městě Most

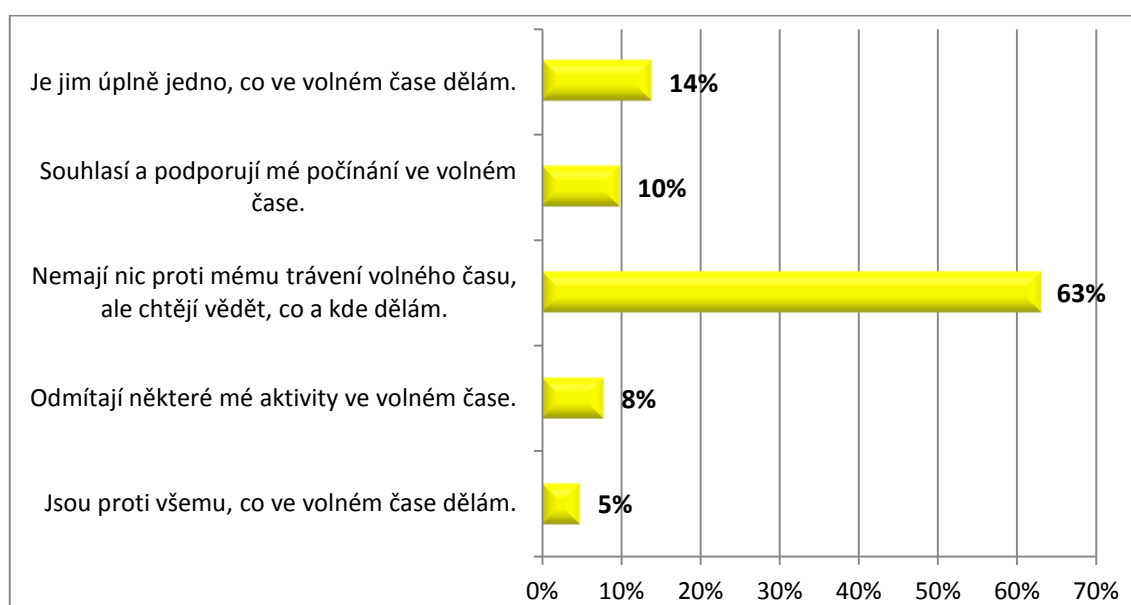

Zdroj: vlastní zpracování, 2012, n=170

Poslední otázkou mého dotazníkového šetření bylo, jak se rodiče staví ke způsobu trávení volného času svých dětí. Studenti měli vybrat jednu z pěti uvedených možností, které jsem se snažila odstupňovat od naprosté lhostejnosti k nesouhlasu.

Tabulka č. 5 ukazuje, že většina rodičů nechává výběr činností ve volném čase na svých potomcích. Chtějí však mít přehled o tom, co a kde jejich syn či dcera dělají. Rodiče 14% studentů vykazují určitou lhostejnost k trávení volného času svých dětí. Studenti si mohou ve svém volném čase dělat vše, co uznají za vhodné. Považují však tento rodičovský postoj za ne příliš ideální. Pravým opakem jsou rodiče, kteří zásadně nesouhlasí s trávením volného času svých potomků. Z dotazových se v této situaci nachází zhruba 5% jedinců. I tento přístup není vhodný. Studenti se mohou cítit rodiči utlačováni a mohou tak být náchylnější k nežádoucím vlivům.

Graf č. 24 Názor rodičů na trávení volného času svých dětí

Zdroj: vlastní zpracování, 2012, n=170

ZÁVĚR

Tématem práce je volnočasové chování středoškolské mládeže na příkladu města Most. Volný čas je v současné době velice důležitou součástí běžného denního života. I přesto má pro každého člověka odlišný význam a existují stále lidé, kteří považují tento čas za zbytkový. U mladých jedinců hraje zvláště důležitou roli. Způsob trávení volného času mladých lidí má vliv na jejich dosavadní a budoucí vývoj. Ze všech stran na ně působí různé faktory, které se snaží způsob trávení volného času ovlivňovat. Některé faktory se mohou projevovat v podobě nežádoucích jevů a je v zájmu celé společnosti naučit mladé jedince odolávat těmto jevům a vytvářet tak podmínky a prostory pro zajištění kvalitního trávení volného času mladých jedinců, které se především projevuje v pracovních a studijních výkonech. V současném světě, kdy je vysoká míra kriminality, vandalství a zvyšující se počet mladých lidí závislých na drogách, je to však nelehký úkol.

Lidé tráví volný čas prostřednictvím aktivit. V životě mladého jedince představují volnočasové aktivity pozitivní přínos a určitou prevenci proti sociálně patologickým jevům. Představují jistý únik od pracovního a studijního procesu. Je to též způsob, jak rozvíjet schopnosti a dovednosti nebo získávat další znalosti z různých zájmových oblastí. Dnešní nabídka volnočasových aktivit je velice pestrá a různorodá. Je až neuvěřitelné, jakým způsobem se dá v současné době trávit volný čas. Volný čas mohou trávit jedinci pasivně i aktivně. Podstatné však je, že se jeho důležitost snaží nepodceňovat.

Na základě dotazníkového šetření jsem se snažila analyzovat chování mladých jedinců ve volném čase. Pro tento výzkum byli vybráni studenti dvou středních škol v Mostě, a to Obchodní akademie a Střední zdravotnické školy. Pro lepší pochopení způsobu trávení volného času studentů bylo vhodné se nejprve seznámit s jejich hodnotovými preferencemi. Jednoznačně považují studenti za nejdůležitější přátelství a s nimi spojené vztahy, které jsou v tomto adolescentním věku nejvíce emotivní. Další oblastí, kterou se výzkum zajímal, byla všeobecná představa středoškoláků o volném čase. Studenti si měli nejprve uvědomit, co vlastně pro ně volný čas znamená a jak jsou s trávením volného času spokojeni. Následně pak pro ně bylo snadnější odpovídat na otázky, kde a s kým tráví nejčastěji volný čas. Výzkum se zaměřoval i na volnočasové aktivity respondentů. Poslední zkoumanou oblastí bylo hodnocení nabídky volného času

ve městě Most, v němž byl prováděn výzkum. Respondenti vyhodnotili nabídku volného času v Mostě za spíše uspokojující. S takovým názorem se mohu sama ztotožnit.

Při výzkumu byly zjištěny patrné rozdíly mezi pohlavím a věkem středoškoláků. Vliv na trávení volného času dotazovaných měla též finanční situace. Volný čas stojí peníze a mládež, která většinou není ještě zahrnuta do pracovního procesu, musí zvažovat realizování finančně náročnějších volnočasových aktivit. Jiné větší rozdíly při výzkumu nebyly zjištěny.

Volný čas je nedílnou součástí života v současném světě a společnost by měla jít mladým lidem v této oblasti vzorným příkladem, protože jen kvalitní trávení volného času může mít efektivní dopad na dosavadní a budoucí život jedince.

SEZNAM TABULEK

Tab. č. 1 Přehled kulturních zařízení v Mostě	27
Tab. č. 2 Žebříček hodnot studentů.....	30
Tab. č. 3 Spokojenost studentů s trávením svého volného času	32
Tab. č. 4 Odpovědi studentek na otázku, s kým trávíš především svůj volný čas.....	34
Tab. č. 5 Odpovědi studentů na otázku, s kým trávíš především svůj volný čas.....	35

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1 Struktura respondentů	29
Graf č. 2 Představa studentů o volném čase	31
Graf č. 3 Místo trávení volného času studentů	33
Graf č. 4 Místo trávení volného času studentek.....	33
Graf č. 5 Nejčastější místo scházení se studentů se svými přáteli	36
Graf č. 6 Porovnání mladistvých a dospělých studentů.....	36
Graf č. 7 Porovnání mladistvých a dospělých studentek	37
Graf č. 8 Aktivity, které studenti realizují „velmi často“ během pracovních dnů	38
Graf č. 9 Aktivity, které studenti realizují „velmi často“ během víkendu	39
Graf č. 10 Sexuální aktivity podle věku studentů	40
Graf č. 11 Návštěva diskoték a tanečních klubů podle věku studentů	41
Graf č. 12 Počet hodin, které denně věnují studenti činnostem realizovaných doma	42
Graf č. 13 Počet hodin, které středoškoláci tráví hraním PC her, Xbox apod.....	43
Graf č. 14 Průměrný počet hodin věnovaných internetovým aktivitám	44
Graf č. 15 Pravidelné volnočasové aktivity studentek.....	45
Graf č. 16 Pravidelné sportovní aktivity studentů	45
Graf č. 17 Důvody, proč se studenti věnují pravidelně vybraným volnočasovým aktivitám	46
Graf č. 18 Koničky a oblíbené volnočasové aktivity studentek	47
Graf č. 19 Koničky a oblíbené volnočasové aktivity studentů	47
Graf č. 20 Získávání financí k realizaci některých aktivit.....	48
Graf č. 21 Hodnocení nabídky volného času v Mostě.....	49
Graf č. 22 Celková spokojenost s nabídkou volného času v Mostě	49
Graf č. 23 Nedostatky volnočasové nabídky ve městě Most.....	50
Graf č. 24 Názor rodičů na trávení volného času svých dětí	51

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Tištěné zdroje

- [1] BRITISH PAEDIATRIC ASSOCIATION. *Alcohol and the young*. London: Royal College of Physicians, 1995, ISBN 1 86016 024 7
- [2] HÁJEK, B., HOFBAUER, B., PÁVKOVÁ, J. *Pedagogické ovlivňování volného času*. 1. vydání, Praha: Portál, 2008, 240 s., ISBN 978-80-7367-473-1
- [3] HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež, volný čas*. 1. vydání, Praha: Portál, 2004, 176 s., ISBN 80-7178-927-5
- [4] KREJČÍŘOVÁ, D. *Vývojová psychologie*. 2. vydání, Praha: Grada Publishing, a.s., 2006, 368 s., ISBN 80-247-1284-9
- [5] MARTÍNEK, Z. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. 1. vydání, Praha: Grada Publishing, a.s., 2009, 152 s., ISBN 978-80-247-2310-5
- [6] NAHRSTEDT, W. *Die Entstehung der Freizeit*. Göttingen: Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1972, 372 s., ISBN 978-35-253-6152-8
- [7] PÁVKOVÁ, Jiřina a kol. *Pedagogika volného času*. 4. vydání, Praha: Portál, 2008, 224 s., ISBN 978-80-7367-423-6
- [8] SAK, P. *Proměny české mládeže*. 1. vydání, Praha: Petrklíč, 2000, 291 s., ISBN 80-7229-042-8
- [9] SAK, P., SAKOVÁ K. *Mládež na křižovatce*. 1. vydání, Praha: Svoboda, 2004, 240 s., ISBN 80-86320-33-2
- [10] SURYNEK, A.; KOMÁRKOVÁ, R.; KAŠPAROVÁ, E. *Základy sociologického výzkumu*. 1. vydání, Praha: Management Press, 2001, 154 s., ISBN 80-7261-038-4

Elektronické zdroje

- [11] *blog.iDNES.cz* [online] PC hry a jejich dopad na dnešní mládež. Aktualizace 28.10.2008, [cit. 2012-04-09] Dostupné na [www:<http://trandacngoc.blog.idnes.cz/c/55604/PC-hry-a-jejich-dopad-na-dnesnimladez.html>](http://trandacngoc.blog.idnes.cz/c/55604/PC-hry-a-jejich-dopad-na-dnesnimladez.html)
- [12] *Český statistický úřad* [online] Databáze demografických údajů za obce ČR. [cit. 2012-04-23] Dostupné na [www:< http://www.czso.cz/cz/obce_d/index.htm >](http://www.czso.cz/cz/obce_d/index.htm)
- [13] *Gac* [online] Praha: Dlouhodobý monitoring situace romských lokalit. 2009, [cit. 2012-04-09] Dostupné na [www:< http://www.mezikulturnidialog.cz/res/data/011/01301.pdf>](http://www.mezikulturnidialog.cz/res/data/011/01301.pdf)

- [14] *Lidovky* [online] LN: Dětské gangy stojí za třetinou krádeží. Aktualizace 17.03.2008, [cit. 2012-02-15] Dostupné na [www:< http://www.lidovky.cz/ln-detske-gangy-stoji-za-tretinou-kradezifge/ln_domov.asp?c=A080317_210714_ln_domov_svo>](http://www.lidovky.cz/ln-detske-gangy-stoji-za-tretinou-kradezifge/ln_domov.asp?c=A080317_210714_ln_domov_svo)
- [15] *Most* [online] Voda: Sport: Most. Aktualizace 19.7.2011, [cit. 2012-04-11] Dostupné na [www:< http://www.mesto-most.cz/vismo/dokumenty2.asp?id_org=9959&id=4991&p1=1237>](http://www.mesto-most.cz/vismo/dokumenty2.asp?id_org=9959&id=4991&p1=1237)
- [16] *Stredniskoly.cz* [online] Střední školy - Most. [cit. 2012-04-23] Dostupné na [www:< http://www.stredniskoly.cz/seznam-skol/ustecky-kraj/most/>](http://www.stredniskoly.cz/seznam-skol/ustecky-kraj/most/)
- [17] *The telegraph* [online] Apple admits using child labour. Aktualizace 27.2.2010, [cit. 2012-03-28] Dostupné na [www:< http://www.telegraph.co.uk/technology/apple/7330986/Apple-admits-using-child-labour.html](http://www.telegraph.co.uk/technology/apple/7330986/Apple-admits-using-child-labour.html)
- [18] *Tornado Sport* [online] Sportovní centrum - Tornádo Most. 2012, [cit. 2012-04-11] Dostupné na [www:< http://www.tornadosport.cz/>](http://www.tornadosport.cz/)

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A: Hodnotové preference mládeže v roce 1996.....	59
Příloha B: Turistická mapa města Most	60
Příloha C: Dotazník volnočasového chování středoškoláků	61

Příloha A: Hodnotové preference mládeže v roce 1996

Tab. 1 Hodnotové preference mládeže v roce 1996
ve věku 15 - 18 a 15 - 30 let. Pramen: 1996/1

Hodnota	Pořadí		Index	
	15-30	15-18	15-30	15-18
Zdraví	1	1	4,83	4,77
Mír	2	2	4,59	4,62
Láska	3	3	4,57	4,53
Životní partner	4	7	4,55	4,33
Životní prostředí	5	6	4,45	4,46
Přátelství	6	4	4,44	4,52
Rodina a děti	7	9	4,43	4,25
Svoboda	8	5	4,41	4,49
Pravda, poznání	9	8	4,18	4,27
Zajímavá práce	10	12	4,13	4,07
Demokracie	11	10	4,04	4,12
Plat, další příjmy	12	11	4,02	4,09
Rozvoj osobnosti	13	14	3,96	4,01
Úspěšnost v zaměstnání	14	13	3,95	4,06
Vzdělání	15	15	3,76	3,92
Užitečnost druhým lidem	16	17	3,76	3,79
Zájmy a koníčky	17	16	3,73	3,89
Majetek	18	18	3,54	3,69
Společenská prestiž	19	20	2,83	2,97
Podnikání	20	19	2,83	3,10
Veřejně prospěšná činnost	21	21	2,41	2,50
Politická angažovanost	22	22	1,52	1,65

Zdroj: Sak, 2000

Příloha B: Turistická mapa města Most

Zdroj: www.mapy.cz, 2012

Příloha C: Dotazník volnočasového chování středoškoláků

Západočeská univerzita v Plzni
Středisko pro výzkum regionálního rozvoje
Husova 11, 306 14 Plzeň

**Dotazníkové šetření volného času středoškolské mládeže
(projekt bakalářské práce)**

Škola:

1. Ve kterém městě bydlíš?.....

2. Co se Ti vybaví, když se řekne „volný čas“? Co pro tebe znamená?

- a) mimoškolní čas
- b) čas po skončení domácích prací
- c) čas strávený s rodinou
- d) čas věnovaný vlastním koníčkům

3. Pojmy v tabulce ohodnot' (označ křížkem) na základě toho, jakou jim přiřazuješ důležitost. (1- nejmenší důležitost, 10 - největší důležitost)

	Stupnice									
přátelství	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
partnerský vztah	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
vzdělání	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
mít děti a rodinu	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
peníze	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
zájmy a koníčky	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
zábava	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
zdraví	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

4. Kde trávíš nejčastěji svůj volný čas? (označ křížkem pouze jednu z nabízených možností!)

	PRAC. DEN	SOBOTA	NEDEŽLE
doma			
mimo domov (ve městě)			
mimo město			

5. S kým trávíš především svůj volný čas? (je možné více odpovědí)

	PRAC. DEN	SOBOTA	NEDĚLE
sám, sama			
se sourozencem, rodinou			
s kamarádem, kamarádkou			
s přítelem, přítelkyní			
s více přáteli			

6. Kde se nejčastěji setkáváš se svými přáteli?

- doma (u tebe nebo u nich)
- ve virtuálním světě (chatování, apod.)
- v restauraci, kavárně či jiném podobném zařízení
- v obchodním centru
- venku, na ulici

7. Jak často ve svém volném čase realizuješ následující aktivity?

- 1 – velmi často
- 2 - často
- 3 – občas
- 4 – minimálně
- 5 – nikdy

	PRAC. DEN	SOBOTA	NEDĚLE
návštěva kina			
návštěva galerie, výstavy, muzea			
návštěva divadla			
návštěva diskoték a tanečních klubů			
návštěva restaurací a barů			
návštěva kaváren a cukráren			
schůzka s partnerem/partnerkou			
scházení se s přáteli			
aktivní sportování			
mimoškolní vzdělávání			
studium a příprava na školu			
péče o domácí mazlíčky			
sexuální aktivity			
nakupování			
procházky			
domácí práce (pomoc rodičům)			

8. Kolik hodin se věnuješ ve svém volném čase následujícím činnostem, když jsi doma?

	PRAC. DEN	SOBOTA	NEDĚLE
pasivní odpočinek, nicnedělání			
četba			
sledování TV, filmů			
poslouchání hudby			
počítačové hry, Xbox apod.			
chatování, komunikace s přáteli			
domácí práce (pomoc rodičům)			
hobby, koníčky (doplň prosím)			
.....			

9. Kolik hodin denně se věnuješ následujícím aktivitám na internetu?

	HODINY
chatování, komunikace s přáteli	
hraní her	
nakupování	
„brouzdání“ po internetu	
věnování se úkolům do školy (např. seminární práce)	

10. Věnuješ se pravidelně některé aktivitě (sportovní, kulturní, zábavné)?

ano, jaké?..... ne

11. Máš nějakou oblíbenou činnost či nějaký koníček, kterému se věnuješ ve svém volném čase?

ano, jakou?..... ne

12. Jestliže se věnuješ některé aktivitě pravidelně, z jakého důvodu? (je možné více odpovědí)

- přátelé se věnují stejné aktivitě
- na přání rodičům
- uspokojování svých vlastních potřeb (fyzická kondice, relaxování, apod.)
- věnuji se jí, již od malička
- baví mě to

13. Kde získáváš peníze na aktivity, které je vyžadují? (je možné více odpovědí)

- kapesné od rodičů
- tyto aktivity mi platí rodiče
- chodím na brigádu
- takové aktivity nerealizuji

14. Jak jsi celkově spokojen(á) s trávením svého volného času?

- a) i když mám řadu možností, jak trávit svůj volný čas, nejsem příliš spokojen(á)
- b) jsem spokojen(á) se svým volným časem a mohu si ho uspořádat podle svých představ
- c) mám málo volného času, na to abych mohl(a) dělat vše, co bych si přál(a)
- d) nemám dostatek financí, abych trávil(a) volný čas podle svých představ
- e) občas nevím, co si se svým volným časem počít
- f) s žádným z výše uvedených výroků se nemohu ztotožnit

15. Jak celkově hodnotíš možnosti trávení volného času v Mostě?

- a) jsem velmi spokojen/a
- b) jsem spokojen/a
- c) jsem spíše spokojen/a
- d) jsem spíše nespokojen/a
- e) jsem velmi nespokojen/a

16. Jak hodnotíš nabídku možností trávení volného času v Mostě? (označ křížkem)

	ano	spíše	tak napůl	spíše	ano	
mnohostranná						málo pestrá
dostatečná, plně uspokojující						nedostatečná
zajímavá						nezajímavá
moderní						nemoderní
mnoho příležitostí pro navazování kontaktů						málo příležitostí pro navazování kontaktů
dobrá						špatná
levná						drahá

17. Co ti v Mostě chybí? Co bys rád/a změnil/a?

.....

18. Co říkají tví rodiče na způsob trávení tvého volného času?

- a) je jim úplně jedno, co ve volném čase dělám
- b) souhlasí a podporují mé počínání ve volném čase
- c) nemají nic proti mému trávení volného času, ale chtějí vědět, co a kde dělám
- d) odmítají některé mé aktivity ve volném čase
- e) jsou proti všemu, co ve volném čase dělám

19. Pohlaví: muž žena

20. Věk:

Děkujeme za spolupráci.

Abstrakt

Tato práce se zabývá volnočasovým chováním středoškolské mládeže na příkladu města Most. Právě jedinci v tomto věkovém období si začínají uvědomovat, co je pro ně opravdu důležité a svůj volný čas se snaží naplňovat podle svých představ.

Teoretická část slouží k uvedení do této problematiky a je zde zdůrazněn vliv médií a negativních vlivů na středoškolskou mládež.

Praktická část je nejprve věnována krátké charakteristice města Most. Následně pak bude analyzováno a současně vyhodnocováno chování středoškoláků ve městě Most na základě dotazníkového šetření.

Abstract

This task is dealing with leisure behavior of high school teenagers in the city of Most. Firstly individuals in this life period start to realize what is important for them and that is why they try to spend the leisure time in their opinions.

The theoretical part will lead us into the problems where the emphasis is given to the influence of medias and other negative effects on high school teenagers.

The practical part is firstly dedicated to the characteristic of Most. Subsequently the behavior of teenagers in the city of Most will be analyzed and evaluated on grounds of questionnaire research.